Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...эр Л. С. Асеевые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотоор шагнаха тухай

Түрэһөөр габи наһа гүйсэһэнтэйнь ...арамдуулан, партийно-советскэ ...нуудта олон жэлдэ һайнаар хү...эрилһэнэйнь түлөө профсоюзу... областной Соведэй түрүүлэгшэ ...енид Семенович Асеевые Буряа... АССР-эй Верховно Соведэй Пре...иумэй Хүндэлэлэй грамотоор шаг...а.

Буряадай АССР-эй Верховно ...ведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **А. ХАХАЛОВ.**
Буряадай АССР-эй Верховно ...едэй Президиумэй Секретариин ордондо **И. ЧЕРНЯКОВ.**
Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй ...шан. 1963 оной декабрийн 27.

Нүхэр И. А. Каировта Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдобо

...абьядай гэгээрэлэй талаар ехэ ...абьятай байһанайнь, ниитэ...олитическэ эдэбхитэй ажал ...буулга хэһэнэйнь түлөө, түрэһ...ээр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь да...арамдуулан, СССР-эй Верхов...о Соведэй Президиум РСФСР-... педагогикын эрдэмэй ака...емиин президент нүхэр Каиров ...ван Андреевичтэ Ленинэй ор...н, «Хадуур ба Балта» гэжэ ...лтан медаль барюулгатайгаар ...оциалис Ажалай Геройн нэ...э зэргэ олгоһон байна.
(ТАСС).

...лэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэгдэбэ

...ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ЦСУ-гай мэдээсэл

Орон дотороо, мүн хилын ...агуур тамаржа, далайн ...анспортын хүдэлмэрилэгшэд ...аа шэрэхэ жэлэйнгөө түсэб ...эсэмбэрэй урид дүүргэбэ. ...Жэлэй эсэс хүрэтэр далайн ...анууд үшөө хоёр миллион ...ндһаа үлүү тонно ашаа шэ...хэ юм.

СССР-эй Верховно Сүүдэй пленум

СССР-эй Верховно Сүүдэй ...жээтэ пленум һаяшаг боло... Пленум хадаа эрхэтэдэй ...үлһан гомдол болон мэдүү...үүдые хаража үзэхэ талаар ...дэй хэдэг хүдэлмэрине улам ...шадаһан һайжаруулха хэм...нүүд тухай асуудал зүбшэн ...

Сүүдүүд эрхэтэдэй оруулһан ...идол болон мэдүүлгэнүүдые ... түлэб зүбөөр, саг соонь ха...жа үзэдэг. совет хүнүүдэй ...айдэйтэ эрхэ болон ...ын...аймсарулгадаһан ...эрхэ болон ...улита эрилтэнүүдые нэрэгэхэ ...наа хэмжээнүүдые абадаг ...я пленум тэмдэглээ.

Пленум тогтоол батална абаа. ...идол болон мэдүүлгэнүүдые ...аа үзэлгын хойноһоо шан...хиналта табиха гэжэ эрилтэ ...ум хээ. Сүүдэй органуу...жал ябуулгаа хуули эб... нөзог нобшо, албан хойрог ...дал гаргаха баримтануудаа ...ай олонинтын, хэблэлэй мэ...элнүүдэй тон наринаар ...гаһаниін, абтаһан хэмжээ...д тухайнь тус тус эмхи зур...дууд болон организацинууд...мэдээсэжэ байхыень сүүдүү... пленум уялгана.

...алха таряа хулгайлха, гү...а, урихэ ябадалтай сүүдэй ...нуудай ямараар тэмсэдэг ...ин тухай асуудал пленум ...н зүбшэн хэлсэбэ.

...эмтэ ябадал хэгшэдые ту...тай хүнүүдэй үмөөрхэ, ...алха баримтануудые элир...э асуудалда анхаралаа ...р хандуулхыень сүүдүүдые ...ум уяалһан байна.

...рооһо таряа болон хилээмэ...эйлиүүдые дутааһан гү, ...гутааһан ябадалнаа улам...н гаргаһан хохидолые ха...тухай хэрэгүүдые ха...ширнэһэн... ...хүүлиин ёһоор харюусалга...абадуулха тухай асуудал ...н шухала гэжэ сүүдүүдтэ ...эгдагааа.

Түрэл орон доторнай

ОРОНОЙ БАЯЛИГТА НЭМЭЬЭН ЕХЭ ХУБИТА

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет ленинградайхидые амаршалба

Ленинэй хотын ажалшад 1965 ондо дүүргэгдэхээр хараалагдаһан промышленна үйлэдбэриин хэмхэмжээндэ мүнөө жэл хүрэжэ, ажалай гайхалтай амжалта туйлаа гэһэн мэдээсэлые совет хүнүүд ехэ баяртайгаар угтаа гэжэ амаршалга соо хэлэгдэнэ.

Ленинградайхид өөһэдынгөө айладхал соо иигэжэ мэдээсэнэ: Бидэнэр хүсэ ехэтэ турбина, генераторнууд болон химиин түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ уялгаа дүүргэбэди. Манай хотын ба областиин хүдэлмэришэд 90 предприяти болон цехүүдые, 235 участогуудые үргэлжэ дээрэнь онһожоруулжа, автомадаар зэбсэглэжэ дүүргээ.

Хүдөө ажахыда хэрэгтэй 840 мянган тонно фосфорно үтэгжүүлхэ үйлэдбэрилэн гаргаха предприятинууд болзорһоо урид ашаглалгада оруулагдаа.
(ТАСС).

Багашье һаа, шадалтай

Ферганын нефть үйлэдбэрилдэг заводой «Нефтяник» гэжэ спортын клуб Узбегэй спортын клубүүдэй дунда эгээл залуунь юм. Тус клуб ашаглалгада үгтэһөөр гурбахан жэл болобо. Тиибэшье, бусад клубүүдтаа орходоо ажал хүдэлмэрэе һайнаар эмхидхэжэ, эрхимүүдэй тоодо оролсоһон байна. Клубай арба юһэн секцинүүдтэ 850 хүн ябажа, спортын олон зүйлнүүдээр бээ һорижо, ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадалсадаг болоо. Энэ жэлдэ тус клубта хүмүүжүүлэгдэһэн 250-яад спортсменүүд разрядтай, 50 гаран нийтын инструкторнуудтай болоһон байна. Энэ жэлдэ тус клубай эхэнэрнүүдэй баскетболоор команда «Мехнат» бүлгэмэй чемпион болоһон байна. Тиихэдэ эдиршүүлэй футболистнуудай команда республика доторoo хоёрдохи һуури эзэлһэн. СССР-эй спортын мастер слесарь Сервер Муртазаев ороной штангистнуудай дунда болоһон мүрысөөндэ түрүү һууриин гараһан байна.
(ТАСС).

Үдэр бүри 20 шэнэ байра

БАРНАУЛ, (ТАСС-ай корр.). Ороной барилгын организацинуудай эгээн томонуудай нэгэн болоһон — «Алтайцелинстрой» мүнөө үедэ хизаарай 192 совхоздо элдэб янзын барилгануудые хэжэ байна.

«Алтайцелинстрой» коллективэй хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ хүнэй байра 170 мянган дүрбэлжэн метр байра, малай болон шубуудай 350 байра, үнеэ һааха 25 түхеэрэлгэ, арбаад һургуули, үхибүүдэй саад, столово, больница гэхэ мэтэ барилгануудые ашаглалгада оруулаа. Алтайн хизаарта үдэр бүри 20 айл шэнэ байрада орожо түбхинэдэг болоноо. Хооһон тала байһан газарта шэнэ тосхонууд үрган бодоно, түмэр замай болон шоссе харгынууд татагдана. Хүүшан модон байрануудай орондо хоёр, дүрбэн дабхар, болбосон түхэлтэй гэрнүүд баригдана.

Екатерина Леус—Ровенскэ областиин түрүү һаалишан, Млыновскэ үйлэдбэриин управлениин «40-летие Октября» гэжэ колхозой коммунис ажалай фермын бригадир юм. Зураг дээрэ: Екатерина Леус (зүүн гарһаа), тэрэнэй залуу шаби «Украина» колхозой һаалишан Александр Кондратюк. Энэ залуу һаалишан жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 2.500 гаран килограмм һү һааһаа.

ТАСС-ай фотохронико.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 306 (10366) | 1963 оной декабриин 28, суббото | Сэн 2 мүнгэн

КАБАНСКЫНХИДАЙ УРЯАЕ ДЭМЖЭНЭБДИ

Иигэжэ Улаан-Үдын управлениин һаалишад, малшад мэдүүлнэ

Декабриин 24-дэ аймагай һаалишад, малшадай зүблөөн Тарбагатай тосхондо болобо. Управлениин ажахынуудай һү һаалгаар абаһан уялгаа хэр дүүргэжэ байһан тухай асуудал энэдэ зүбшэгдэбэ. Зүблөөн дээрэ Улаан-Үдын хүдөөгэй партномой секретарь И. Д. Черняков элидхэл хээ.

Улаан-Үдын управлениин һаалиин фермэнүүдэй малшад кабанскынхидай үүсхэлые дэмжэхэ уурлаа, һү ехээр һааһын түлөө социалис мүрысөөн үргэн далайсатайгаар ябуулха гэлсэбэ.

* * *

Долоон жэлэй табадахи жэлдэ управлениин колхоз, совхозууд мяха, нооһо, үндэгэ болон ороохо таряа, овощ, хартаабха албанда горитой амжалта туйлаһан байгаа. Тиигэбэшье һү һаалгаар олохон ажахынууд гээгдэжэ ябана. Тусхайлан хэлэбэл, Кировэй, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Мартын 8» колхозууд, Онохойн совхоз түсэбөө дүүргэхэеэ байгаагүй, нэгэдондонойнго туйлалтада хүрөөгүй. Тэрэ үеынхиеэ 4 мянга гаран центнерээр бага һү һаагаа. Мүн нимэрхүү байдалда ороһон бусад ажахынууд аймаг дотор олон. Шалтагаанинь юуб? Жэлэй эхинһээ хойшо һү ехээр һааһын түлөө ёһоор тэмсэгүй байна. Хүсэдөөр оролдоһон газарта һүнэй ехээр абтаһанинь элитэ. Тиимэ ажахынуудай тоодо Эрхирэгэй совхоз, XXI партсъездын нэрэмжэтэ, «Дружба», «Маяк», «Советская Россия» колхозууд ороно. Эдэ ажахынуудта үнеэн бүриһөө 1600—1700 килограмм һү һааһан һаалишадшье бии.

Адли байдалда байһан аад, зарим ажахынуудай гээгдэжэ ябахань гайхалтай. Жэшээлхэдэ, «Дружба» колхоздо үнеэн бүриһөө 1700 килограмм һүнэй һаагдаад байхада, Ехэ-Куналейдэ—1100 килограмм, Эрхирэгэй совхоздо—1670 килограмм, Онохойдо—1300 гаран болоо. Ажалай муугаар эмхидхэгдэһэнһээ нимэ ушар тохёолдоо.

Ажахынуудай гээгдэнги һалбаринуудые түрүү зэргэдэ гаргахын хойноһоо тэмсэхэ түхэйдэ элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэд горитой анхарал хандуулаа.

Үнөөдөө тиимэ хүдэлмэри яһала ябуулагдахаар. Юундэб гэхэдэ, управлениин ажахынуудта 500 гаран һаалишад ажалладаг. Тэдэнэй дундаһаа оройдоол 5 хүн үнгэрһэн үе соо үнеэн бүриһөө 2 мянга гаран килограмм һү һаагаа. 117 һаалишад 1500—2000 килограммда хүргөө. 125 хүн мянган килограммда хүргэжэ шадаагүй. Хэрбээ эдэ 120 гаран һаалишадай 1300 килограмм хүрэтэр һү һааһан байгаа һаа, управлениинай 700 тонно һү нэмэжэ абаха аргатай һэн.

«Маяк» колхозой Бурнашевско һаалиин фермын түрүү һаалишан Валентина Ефремова:

— Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриин хоёр мянган килограмм һү һаагаа. Уялгаа дүүргэнхэйб. Кабанскын һаалишадай үүсхэлтэй танилсаад байхадаа, гараха 1964 ондо үнеэн бүриһөө 2100 килограмм һү һааха зорилготойб. Намтай сугтаа ажалладаг нүхэдни — Ф. Фомина, Е. Шупова гэгшэд баһа уялгануудаа абаад, дүүргэнхэй. Фермэнэй жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргээ. Зүгөөр энэниһээ урда хоёр жэлэй саана эндэхи фермэ гээгдэжэ ябагша һэн. Оролдосотой, габшагайгаар ажалласа, амжалта туйлаабди. Ажалаа бүтээсэтэйгөөр эмхидхэхэ арга ямаршье ажахынуудта бии.

Үнеэдые һубайрхуулхагүйн тулада ехэ анхарал хандуулагдаха гэжэ түрүү һаалишан хэлэбэ. Фермын үнеэд искусственна аргаар урэжүүлэгдэжэ, булта тугалладаг болоһон байха юм. Тиигэбэшье энэ хүдэлмэриин олонхи фермэнүүдтэ муугаар ябуулагдадагынь гайхалтай. Тиимэһээ үнеэд үнеэдые һубайрна. Энэни дээрэһээ ажахынуудта һүн багаар һаагдана. Нүхэр Ефремова энэ талаар тон зүб шүүмжэлнэ. Нахадаад гэхэдэ, управлени дотор үнеэдые искусственна аргаар урэжүүлхэ хүдэлмэрэе хангалтагүйгөөр эмхидхэдэг бусад ажахынууд олон. Тусхайлхада, һү һаалгаар управлени дотороо гээгдэжэ ябаһан Кировэй нэрэмжэтэ, «Гигант» колхозууд 11 һара соо бүхы үнеэдэйнь гурбаһай хоёр хуби тугаллаһан, бүхы үнеэдынь һубайрһан юм.

«Дружба» колхозой Пестеревскэ фермын һаалишан Елизавета Сапунова:

— Үнеэдые һү ехэтэй болгохын тула һайнаар эдеэлүүлхэһээ гадна, мүн зүбөөр һааха хэрэгтэй. Манай фермынхид аихан хашарагуудые даажа абаад, харууһалжа тугаллуулдаг. Тиигээд һайн үнеэд болгожо абдаг юм. Нэгэ хүнэй гараар анханһаа түлжүүлэгдэжэ, харуулһалагдажа байдаг мал һү ехэтэй болохо ёһотой. Ехэ һүнэй түлөө тэмсэхэ гэһээ, малаа һайнаар харууһалха, зоотехническэ заабаринуудые наринаар сахижа, һү ехэтэй болгохо хэрэгтэй.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Мария Кушнарева:

— һү ехээр абахын тула оньһожоруулга үргэнөөр хэрэглэхэ шухала. Тиигэбэл, бүтээсэ ехэтэй хүнгэдхэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ юм. Манай фермэдэ «ёлочко» тодхогдоод, 100 үнеэн тэрээгээр һаагдана. Хоёр хүн ажалланабди. Зэргэлээ байдаг фермэдэмнайшье электрын арга хэрэглэгдэнэ. Ерэхэ жэлдэ 100 үнеэдһээ тус бүринь 1600-һаа доошо бэшэ килограмм һү һаахабди.

Ажалай түрүүшүүл үгэ хэлэхэдэ, арга боломжонуудай үшөө ехэ байһые элирүүлнэ. Хэрбээ колхоз, совхоз бүхэндэ түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэдэг һаа, гээгдэжэ ябаһан һалбаринууд ойрын сагта түрүү зэргэдэ гараха аргатай.

Зүблөөн дээрэ ажахы бүхэнһөө хүнүүд үгэ хэлээ. Тэдэнэр ажал туйлаан хэлэсэжэ, бии байһан арга боломжонуудаа элирүүлжэ, 1964 онойгоо зорилгонуудые тодорхойлоо.

А. НАГАСЛАЕВ.

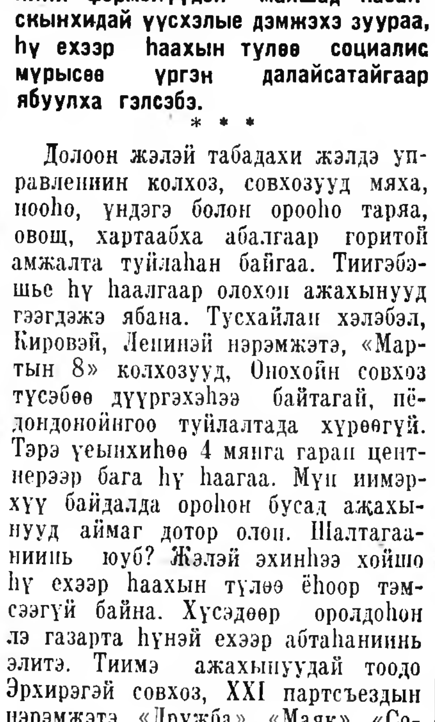

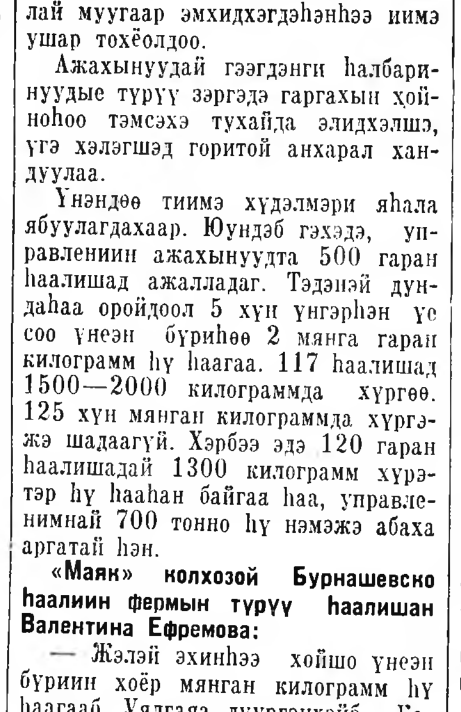

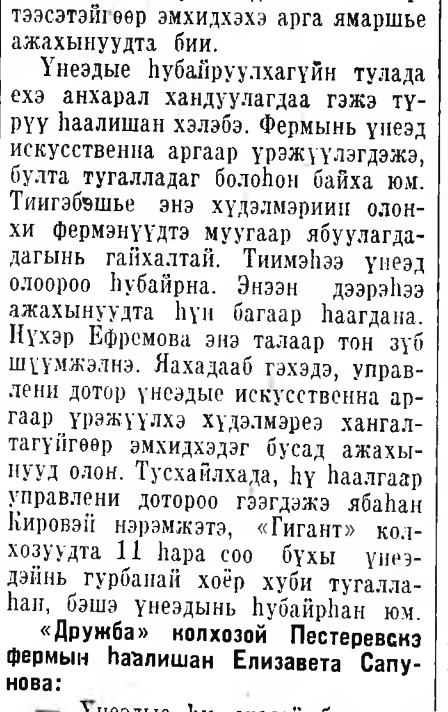

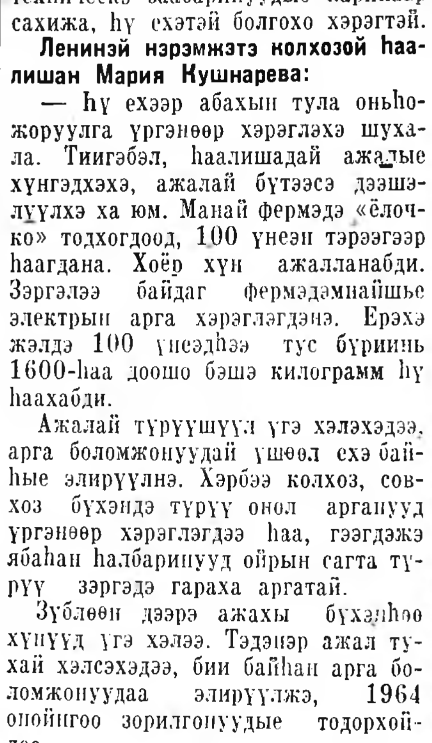

Үнеэн бүриһөө 2100 килограммһаа дээшэ һү һааһан Улаан-Үдын управлениин түрүүшүүл (зүүн гарһаа): Д. Ширабсынгеева —Эрхирэгэй совхозой һаалишан, Е. Сапунова—«Дружба» колхозой, В. Ефремова—«Маяк» колхозой һаалишад. Е. Базаржапова Эрхирэгэй совхозой һаалишан.

Культбазанууд— соёл болбосоролой хүдэлмэриин гуламта

Ажалшадай энхэ байдалай улам һайжарха тудам тэдэнэй оюун бодол, соёл болбосоролой, ажахуудалай эрилтын улам ургажа байһанинь элитэ. Энэ эрилтые бүрин гүйсэдөөр хангаха зорилготойгоор, хүдөө нютагуудта, ялангаяа түб тосхонуудһаа, соёлой болон ажахуудалай хэрэглэмжэ тэдхэдэг томо томо гуламтануудые холо ажаһуудаг малшадые һайнаар хангахын тула 1956 оньһоо эхилжэ хүдэриинуудай үүсхэлээр бүхы республика доторнай олон тоото культбазанууд хаа хаанагүй баригдаа, нилээд ехэ мүнгэ зөөришье гаргашалагдаа һэн. Жэшээнь, гансахан Хяагтын аймагта типовой 26 культбазанууд баригдаад бэлэй. Иимэ культбазанууд байрлалшадай дунда ойлгуулламжын, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулхада ехэ тодорхой шэглэлтэй байһанһаа гадна, ажаһуудалай эрилтэешье хангахада угаа таатай зохид байдаг шуу. Мүн тэдэ түхинэнһэн малшад илангаяа үбэлжэлгын үедэ ажалһаа заашье һаатангүй хүдэлхэ аргатай. Энээнии колхоз, совхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд, партийна эхин организацинууд мүнөө жэлдэ хараадаа абалсажа, уридшаһан бэлэдхэлэй хүдэлмэри һайса ябуулаа байна. Хяагтын аймагай «Родина» колхозой Подзвонкойдохи һаалиин фермын культбаза үбэлжэлгын эхилһээр ажал хүдэлмэреэ яһала муу бэшээр эмхидхэнэ. Тус культбаза түгэс һайн түхеэрэлгэтэй: хамтын байратай, 50 хүнэй һууха улаан булантай, столовотой, кухнитай. Тэдэнь хододоо эмхитэй гуримтай байдаг. Хамтынь байра соо 42 һаалишад, малшад саг үргэлжэ байрлана. Улаан булан соонь харуулан ойлгуулха агитаци һайнаар эмхидхэгдэнхэй. КПСС-эй Программаһаа абтаһан аржагар гоё лозунгнуудһаа эхилээд, үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхэ тухай малшадта сэхэ хандаһан уриануудаар тэндэ үлгэгдэнхэй. Долоон хоног бүхэндэ хэн һаалишанай хэды шэнээн һү һааһан тухай бюллетень танилгаһарагүй гаража байдаг. Кино недели бүхэндэ хоёр дахин харуулагдадаг. Автолавка ябаха бүхэндөө ерэдэг. Ниитын эдээ хоол тэндэ һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Юрэдөө культбаза дээрэ саг үргэлжэ байрлаад, гэдэргээ харангүй хүдэлжэ байхыеl. Һаалишадай абаһан социалис уялгын дүүргэлтэ хододоо тунхагладаг, зүбшэн хэлэсдэг. Тиихэдэ түрүүшүүл магтуулхал ёһоороо магтуулна. Гэнгэлгүйгээ, хатуу шанга шүүмжэлэлдэ ородог. Тиимэ байхада, дурсагдаһан фермынхид һү һаалгаара бүхы колхоз соогоо түрүүлэхэ ёһоороо түрүүлжэ ябана, һаалишад, малшадынь урма зоригтойгоор хүдэлнэ. Колхозой парткомой хүсэлэл оролдого энде элеэр харагдана.

Культбазые соёл болбосоролой хүдэлмэриин ёһотой гуламта болгожо шадаһан газарта аша үрэнь нимэл ондоо байна бшуу.

Тэдэ дурсагдаһан колхозтой хүршэ «Дружба» колхозой Мөөрөөшэ һууринадахи культбазые абажа үзэхэдэ айхабтар үзэмжэгүй. Тус культбаза томо типовой гэртэйшье. Тэдэ тэрэнэй досоонь орохода ехэ зэдэрүү: хоёр ехэ таһалгынь үүдэн абташаһан, дотороо бог шоройгоор дүүрэшаһан байха юм. 70 хүнэй һууха улаан булан соонь хүйтэн, хоохон. Цешэнинь эбдэрхэй. Нэгэшье лозунг байхагүй. һаалишадай ажал хүдэлмэриин дүнгүүд тэндэ огто бүридхэгдэдэггүй. Лекци, киношье болодоггүй. Энэ хадаа малшад тушаа албан хойрогоор хандаһанай бодото баримта мүн болоно. Энээнэйнь хойноһоо гэхэдэ, тэрэ фермын һаалишад тэндээ удаан саг соо тогтожо хүдэлдэггүй, һү һаалгаар абаһан уялга түсэбөөшье дүүргэдэггүй байна. Гадна тугалнуудынь ухэ шалдаар бураажа, тураажа эхилэнхэй.

Иигэжэ малшадай оюун бодолой, культурно-ажаһуудалай эрилтые хэрэгсээхэеэ болиһоһон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые аймаг бүхэндэ шахуу олджо болохоор. Жэшээнь, Түнхэнэй, Зэдын болон Хоринэ аймагуудта анханда баригдаһан культбазанууд олониндынь огто хаагдашаһан гү, али ямаршье ахиралгүй хаягдашаһан байна. Ушар тиимэһээ малшадай ажал хүдэлмэриһээ һаатаха, журам халагайрулха, ажаһуудалай али нэгэн аягүй байдалда орохо баримтанууд үзэгдэнэ. Үгышье һаа, фермын дэргэдэ гансал улаан булан нээгээ болоод, культбаза эмхидхэһэн нэрэ зүүһэн ушар бии. Энэ хадаа хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомуудай болон эхин партийна организацинуудай хайхарамжагүй ябадалай хойноһоо болоно.

Иимэрхүү баримтанууды саашада яашье тэсэхэ аргагүй болоо.

Эгээ мүнөө малай үбэлжэлгын түлэг үедэ бүхы культбазанууд шударгы һайнаар хүдэлхэ, малшадай культурна болон ажаһуудалай эрилтые бүрин гүйсэдөөр хангахын хойноһоо оролдохо, тиигэжэ ажал хүдэлмэридэ бодото нүлөө үзүүлхэ зорилготой.

Зорилго юуб гэхэдэ, партийна, комсомольско болон профсоюзэй организацинууд культбазануудай хүдэлмэрине анхаралдаа саг үргэлжэ абаха, тэндэ малшадта культурно-ажаһуудалай хамаг эрхэ нүхэсэл олгохо, КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй тогтоолые болон СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи зарлалай гурбадахи сессиин шиидхэбэринүүдые ойлгуулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, энээнтэй дашарамдуулан, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам эрид, дэлгэрэнгыгээр эмхидхэхэ ёһотой.

Культбазанууд холын фермэ бүхэн отаранууда ажаллаһан малшадта аргагүй ехэ тэбтэй байһан тула энэ ёһоной шэглэлтэйгээр, олониитын үүсхэлээр ажал хүдэлмэреэ эмхидхэхэ байна бшуу.

Колхоз, совхоз бүхэндэ культбазанууда элдэр соёлые дахин бадаруулжа, ажал хүдэлмэриинь һайжаруулаа. Культбаза бүхэн үргэн далайсатайгаар, үрэ ехэтэйгээр хүдэлдэг болог лэ!

1964 ондо һү һааха, гүрэндэ худалдахаар Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин һаалишад, малшад, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй абаһан СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

...дөө ажахые хурдан түргэ... хүгжөөлгэдэ Коммунис ...ын бүхы совет ардай хү...зориг хандуулагданхай. ...СССР-эй ЦК-гай декабриин ...м, тэрэнэй абаһан шиид...гээ химическэ промышлен...хүгжөөжэ, хүдөө ажахын ...бэрийн һайжаруулха, арад ...байдалые һайжаруулха ...эрэгтэ шэнэ шата нээ...эбэ. Партиин ЦК-гай Пле...шиидхэбэринүүд хүдөө ...шадай ажалшадай дунда ...тэй дэмжэлгэ абажа, ...үүсхэлгэ. Хүдөөгэй та...тидэ механизатор... болон мэргэжэлтэдэй хэрэг... арга боломжонуудаа ...хэжэ, тэрэнээ хүсэдөөр ...ахые оролдоно.

...эр, управлениин һаали... хүдөө ажахын ...дууд 1963 онойнгоо хү...дэлмэриин дүнгүүдые зүбшэн хэлсээд, энэ жэлдэ ажахы бүхэн, һаалиин фермэ бүхэн хэр зэргэ һү һааха тухай асуудал зүбшэн хэлсэлдэн, тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэд үлүү байһые элирүүлээ. Энээнии хамаа һаалишад ажахыдаа, түрүү болоһон һаалиин фермэнүүдтэй, түрүү һаалишад ажал хамтынь гэршэлэн харуулна.

Жэшээнь, «Маяк» колхозой Бурнашевскэ фермын һаалишад бусадтай нэгэ адли байдалда ажаллажа байгаад, һү һааха талаараа түсэб болзорһоо урид — Октябриин 1-дэ түсэб... ...үүлжэ шадаһан байна. Мүн XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Мухар-Талын, «Дружба» колхозой — Пестеревскэ, Эрхирэгэй совхозой Арбаҗалай һаалиин фермэнүүд үнеэн бүриһөө 1800—2000 килограмм һү һаагаа, жэлэйнгээ даабарине болзорһоо урид дүүргэв.

Манай эрхим һаалишадай, замай залуушадай — Елена Базаржаповагай, Дулмажап Ширабсынгеевагай, Елизавета Сапуновагай, Валентина Ефремовагай, Федосья Фоминагай болон бусадай нэрэ управлениин хоолуур суурхаһан байна. Эдэнэр даалгагдаһан үнеэн бүриһөө 2 мянга, дээшэшье килограмм һү һааһан.

һү һаалгаар 1964 ондо шэнэ амжалта туйлаха мүрысөөндэ кабанскынхид үйлэдбэриин управлениин һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй нэмэлэ бэшэгые зүбшэн хэлсээд, бидэ, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин һаалишад, малшад болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэд тэдэнэй уряае халуунаар дэмжэнэбди, һү һааха һаалишад гүйсэдэй түлөө социалис мүрысөөндэ жагсанабди.

Өөһэдынгөө арга боломжонуудые тооложо үзөөд, 1964 ондо иимэ социалис уялганууды абанабди:

Бүхыдөө 13300 тонно һү һааха гэхэ гү, али 1963 онойхиһоо 2700 тонно һү ехээр һааха, һү һаалга 25 процентээр дээшэлүүлхэ;

гүрэндөө 10200 тонноһоо багашье бэшэ һү худалдаха гэхэ гү, али 1963 онойхиһоо 2 мянган тонно һү ехые тушааха, 25 процентээр тэрэнээ ехэдхэхэ;

дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 1600 килограмм гэхэ гү, али 1963 онойхиһоо 260 килограммаар ехэ һү һааха. Тиихэдэ һүнэй тоһолигые, шанарынь дээшэлүүлхэбди. Гүрэндөө имагтал эрхим шанартай һү тушааха.

Тиихэдэ XXI партсъездын нэрэмжэтэ, «Дружба» колхозууд, Эрхирэгэй совхоз үнеэн бүриһөө 1800 килограмм, «Маяк», Калининай нэрэмжэтэ колхозууд 1760 кг. һааха шиидэбэ.

Управлениин ажахынуудта үнеэдэй тоо 10—12 процентээр олошоруулха.

Үбэлжэлгын үедэ сүүдхэдэээ үнеэн бүриһөө 8 килограмм хүрэтэр һү һааха, бүхыдөө үбэлэй туршада үнеэн бүриһөө адагынь 1000 килограмм һү абахын түлөө оролдохобди.

Зуун үнеэн бүриһөө адагынь 90 тугал абажа тэжээхэбди.

Һаалиин бүхы фермэнүүдтэ тэжээл бэйлүүлхэ, һолоомые уураалаан зөөлэрүүлжэ, избёоные сайдамаар шанаржуулжа, малда эдюулэгдэхэ. Мүн мочевинэ болон химическэ бусад зүйлнүүдые хэрэглэхэ, тугалнуудые эдеэлүүлхын тула искусственна аргаар һү бэлдэдэг болохобди.

Хүдэлмэридөө түрүү дүй дүршэл, эрдэмэй түйлалтануудые али болохоор нэбтэрүүлхэбди.

Коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлхэбди. Тэрэнэй ашаар бэе бэедээ нүхэр ёһоной туһаламжа үзүүлхэ, фермэ дээрэ нэгэшье гээгдэлдэ ороһон һаалишадай байхагүй гээр ажаллахабди.

Нүхэд, кабанскынхид, мүрысөөн даа һайнаар!

Эдэ социалис уялганууд Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин һаалишад, малшадай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд нэгэдэй зүблөөн дээрэ хэлсэжэ, баталаган абтаа.

Партийна ажабайдал

ОЛОНОЙ ХҮСЭН ОНШОТОЙ

Хармаандаа абажа ябадаг блокнот соомни олон тэмдэглэл бэшээтэй. Ажал хүдэлмэреэр ямаршьеб даалгабари абахадаа гү, үгышье һаа, ажахынуудаар ябаха хэрэгэй гарахада, тоо, баримтануудһаа эхилээд шухала юумэнүүдые бэшэжэ байдагби. Тиихэдэ тэрээндэмни үни холошье бэшэгдэһэн тэмдэгүүд байжа болохо. Хараябди...

«1963 оной январь. Онохойн болон Эрхирэгэй совхозуудай партийна организацинуудта 12 эхин организаци ороно. Тэдээндэ бүхыдөө 250 шахуу коммунистнууд, партиин гэшүүндэ кандидадууд тоологдоно».

Энэ минии шэнэ тушаал даажа абаад байхадаа бэшэһэн түрүүшын тэмдэглэл гээшэ. Партийна эмхидхэлшын уялга дүүргэжэ эхилхэдээ хоёр совхозой партийна организациие даажа абаһан хүмби. Ябахадайда ехэ, хүдэлмэримни харюусалгатайшье байгаа. Һанана бэзэт, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ юу хэлсэгдэһэниинь: **инструктор-партийна эмхидхэлшэд колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай хүдэлмэри эмхидхэлсэхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые абаха гол зорилгонуудыень бэелүүлэлсэхэ үүргэтэй** юм гэжэ Н. С. Хрущев хэлээ һэмнай. Партийна эмхидхэлшэ гээшэмнай отделени, бригадануудай парторганизацинуудтай, партийна бүлэг бүхэнтэй нягта барисаатайгаар ажаллаха, хүдэлмэридэнь туһалха, тиигэжэ коммунистнуудые жэшээтэ хүнүүд—ударидагшад болгожо табиха хүсэл зорилготой ха юм.

«Олоной хүсэн оншотой»—иигэжэ арад зомнай хэлсэдэг. Олон зондо—коммунистнуудта, бүхы ажалшадта түшэглэн хүдэлөө һаа, ажал хэрэг урагшатайгаар ябаха жэшээтэй. Анхан би өөрынгөө шэнэ уялга дүүргэжэ эхилхэдээ, партийна эхин организацинуудай хүдэлмэритэй, коммунистнуудтай танилсаһан байгааб. Энэмни ажахынуудай һалбаринуудые шудалха, мэдэхэ арга олгоо.

Би жэл тухай хоёр совхоздо ябажа ажалланаб. Ямар юумэ хэгдээ гээшэб? Парткомуудай, эхин организацинуудай ябуулдаг хүдэлмэридэ хабаадажа оруулһан хубита тухайдаа өөрөө хэлэжэ шадахагүй байнаб. Тиигэбэшье зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдаһан лэ байха.

Иимэ жэшээ абая. Онохойн совхозой партийна комитет ажахыгаа халирхайгаар хүтэлбэрилдэг һэн. Ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри ямаршье нүлөөгүйгөөр ябуулагдадаг, партийна суглаан саг соогоо зарлагдажа, шухала асуудалнууд зүбшэгдэдэггүй байгаа. Коммунистнуудынь журамаа нарипаар сахидаггүй байһан. Партийна хүдэлмэриин һулаһаа боложо, элдэб ушарнууд: хулгай худал, архи уулган дэлгэрэнги һэн. Зарим хүнүүд өөрынгөө хара ами хараад, ниитын ажалда ябадаггүй заншалтай байгаа. Ажахыдань ябаад, энээниие мэдэжэ абамсаараа иигэжэ тэмдэглэбэб.

Онохойн совхозой парткомой хүдэлмэриин дутагдалнуудые усадхахын тулада:

а) Партийна суглаа саг соонь зарладаг боложо, ажахын шухала асуудалда анхарал хандуулха;

б) Коммунист бүхэнэй үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ хэмжээ абаха;

в) Партийна суглаануудай абаһан шиидхэбэринүүдые заатагүй бэелүүлхэ гэжэ оролдохо.

Совхозой партийна комитедтэй хамта энэ зорилго бэелүүлжэ байхадаа, гээгдэнги һалбаринуудта анхарал ехээр хандуулдагби. Совхозой хоёрдохи отделенидэ партийна суглаанай шиидхэбэреэр иимэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Унэгэтэй тосхондо зарим ажалшад ниитын журам эбдэдэг, малаа үхэл гарзада оруулдаг һэн. Олон айл үмсынгөө хубита зөөриие арьбадхаад, совхозой ажалда хабаададаггүй байба. Теэд яалтайб? Парткомтой зүбшөөд, тосхондо суглаа үнгэргэбэбди. Хүн бүхэнэй ажалда хабаадаха тухай асуудал тэндэ табигдаһан юм. Ажал хэдэггүй хүнүүд шангаар зэмэлэгдээ. Һүүлдэнь ниитын журамшье һайжаржа, тосхоной олонхи зон хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг болоо.

Тиихэдэ Онохойн совхоз һү абалга, тушаалгаар ехэхэн гээгдэжэ ябадаг һэн. Энэ асуудалые зүбшэхын урда тээ фермэнүүдээр ябажа, малшадтай хөөрэлдөөд, «хайшан гэбэл ажалынь һайжарха ааб» гэжэ бодомжолжо үзөөд, управлениингээ партийна комитедэй бюродо табиһан байгааб. Һү абалга, тушаалгаар уялгануудай дүүргэлтые зүбшэн хэлсэхэдээ, управлениин партком тус совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табиба. Энээнэй удаа малшадай дунда тодорхой хүдэлмэри ябуулагдаһан, тэдэнэртэ зохихо байра байдал түхеэрэгдөө, шалгарһан хүнүүдтэ ажалай нэмэлтэ түлбэри үгтэдэг болоо. Ажал хүдэлмэриньшье эли бодо һайжараа.

Блокнот соомни үшөө олон тэмдэглэл бии. Партийна эмхидхэлшын **гол шухала зорилгонуудай нэгэн: кадрнуудые шэлэн олохо, зүбөөр хубаарилан табиха асуудал болоно.** Фермэ, бригада бүхэниие һайн ээзэтэй болгохо талаар партийна организацинуудтай хамта горитой хүдэлмэри ябуулагдаа. Жэшээлхэдэ, Онохойн совхозой гахайн фермые даагшаар зоотехник нүхэр Бохина томилогдоо. Отделенинүүдые эрхилэгшээр залуу мэргэжэлтэд И. Мартынов, П. Потемкин гэгшэд хүдэлнэ. Эрхирэгэй совхозой һаалиин табадахи фермые зоотехник В. Пестеренко хүтэлбэрилнэ. Гурбадахи фермые даагшаар нүхэр Н. Манжуев томилогдонхой. Добо-Ёнхорой бригадын бригадираар үнинэй механизатор нүхэр Базарсадаевые табяабди. Отделенинүүдые эрхилэгшээр бэлэдхэлтэй хүнүүд— Мункуев, Кобяшев Гармаев гэгшэд томилогдоо. Эдэнэр булта ажал хэрэгээ һайса мэдэхэ, эрхилжэ шадаха нүхэд юм.

Олохон коммунистнууд жэшээтэ һайнаар ажалладаг. Эрхирэгэй совхозой партийна организацида 100 шахуу коммунистнууд бии юм. Тэдэнэй олонхинь харюусалгата даабаритай. Залуу коммунист Цыден Абидуевич Амбаев Эрхирэгэй совхозой Арбижалай фермые хүтэлбэрилнэ. Фермын ажал зүбөөр эмхидхэгдэжэ, үнгэрһэн 11 һара соо 3207 центнер һүн абтаад, 2570 центнерынь гүрэндэ тушаагдаа. Үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1739 килограмм һүн һаагдаһан байха юм. Мүнөө үедэ арбижалайхид һү абалга, худалдалгаар жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй. Кабанскынхидай жэшээгээр ажаллажа, үбэлэй һаранuудта үнеэн бүриһөө үдэрэй хахад нүүд һү һаахын хойноһоо тэмсэжэ байнад.

Совхозой партийна комитет түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохын хойноһоо оролдоно. Тус совхоздо экономико шудалха семинар эмхидхэгдэнхэй. Тэрээндэ мал ажал дээрэ ямар түрүү өнол аргануудай хэрэглэгдэдэгынь зүбшэгдэжэ, бодото дээрэнь нэбтэрүүлэгдэнэ. Совхозой отделенинүүдтэ экономическа һургуулинууд, коммунизм байгуулагшадай ёһо заншал шудалха кружогууд бии. Тиимэ һуралсалда бригадирнууд, механизаторнууд, малшад хабаададаг. Гадна, зоной дунда ойлгуулам жын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ агитаторнууд эдэбхитэйгээр хабаададаг болонхой. Тэдэнэр ажалшадта элдэб темээр лекцинүүдые уншахынгаа хажуугаар, газетэ, журналнуудые захюулна, социалис мүрысөө эмхидхэлсэнэ.

Партийна комитедэй хүдэлмэреэ нүлөө ехэтэйгээр ябуулдаг болоһоной ашаар Эрхирэгэй совхоз мяха, үндэгэ тушаалгаар жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаа.

Мүнөө малай үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэргэхын тулада партийна организацинуудтай хүдэлмэри ябуулнаб. Һаяхан Эрхирэгэй совхозой үүлтэртэ үнеэдэй фермэдэ семинар үнгэргэгдөө. Эндэ малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ тухай асуудал зүбшэгдэжэ, ажахынуудай бүхы фермэнүүдтэ түрүү арга нэбтэрүүлэгдэжэ байнхай. Һаалиин фермэ бүхэндэ тэжээл буйлуулагдадат, үбһэнэй гурил бэлэдхэгдэдэг болохо юм. Тугалнуудта гараар һү бэлдэжэ уулгаха арга мүн лэ хэрэглэгдэжэ эхилээ.

Ажал хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые усадхан, гээгдэжэ ябадаг һалбаринуудые түрүү зэргэдэ гаргаха гээшэ партийна организацинуудай, бүхы коммунистнуудай нангин уялга болоно. Энэ хэрэгтэ партийна эмхидхэлшэдэй ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниинь дамжаггүй.

А. БАЕНДУЕВ,
Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин парткомой инспектор-партэмхидхэлшэ.

КОММУНИЗМДА һУРГАНА

Коммунис ажалай һургуулиин нэгэ хэшээлһээ

Коммунис ажалай һургуулинууд мүнөө жэлдэ манай республикада түрүүшынхеэ хүдэлжэ эхилээ. Тэдэнэр түрүүшын хэшээлнүүдһээ эхилжэ, һуралсагшадай зүгһөө ехэ һайшаагдажа байнхай.

Улаан-Үдын модоной заводто тиимэ 3 һургуули хүдэлнэ. Һуралсагшад иимэ сэгнэлтэ хэшээлнүүдтээ үгэнэ:

Һуралсагша, модо хюрөөдэдэг Н. Шайтер:

—Коммунис ажалай һургуули манай хэжэ байһан ажалда ехэ нүлөө үзүүлнэ. Юуб гэхэдэ, бидэнэр хэшээл бүхэндөө энээн тухайгаа хэлсэдэг болонхойбди.

Хүдэлмэришэн Г. Хидарова:

—Энэ һургуулида юрэнхы эрдэмээшье дээшэлүүлхэ, мүн ажалаашье һайжаруулха арга олдонхой. Тиимэһээ бидэнэр ехэ дуратайгаар хэшээлдээ ханданабди.

Эдэ ажалша зоной хэлэһэн үгэ тон зүб. Иимэ һургуулиин һуралсал нэн түрүүн үргэн ниитэ хүдэлмэришэ зоной үдэр бүриин хэжэ байһан ажалда ехэ түлхисэ боложо үгэнэ. Һуралсагшадай үзэжэ гараха программань эгээл энээндэ зорюулагданхай. Мүн юрэнхы эрдэм ба политическэ мэдэрэлээ дээшэлүүлгэ программаар хараалагдана. Тиимэһээ жиир хүдэлмэришэдэй һуралсажа, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ эгээн зохид арга олдоо гэжэ коммунис ажалай һургуули тухай хэлэмээр.

Тус заводой модо хюрөөдэлгын цехэй коммунис ажалай һургуулиин ээлжээтэ хэшээл... Пропагандист нүхэр Васильев «Ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ — коммунизмын илалтын эгээл шухала зүйл» гэһэн темэ тайлбарилан хэлэнэ.

Пропагандистын дэлгэрэнгы, һонирхолтой хөөрөөнэй гол удхань хүн бүхэн ямар аргаар бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэб гэһэн темэдэ зорюулагдаа. Энэнь ажалай бүтээсые 1 процентээр дээшэлүүлхэдэ, хэды шэнээн эд хэрэгсэл бүтээгдэхэб, хэды мүнгэнэй алмалта болохоб гэһэн бүхы ороной, мүн тус заводой, цехэй һонирхолтой жэшээ баримтануудаар тодорхойлогдоно.

Оньһожоруулга, автомат болон химиин арга ажалдаа нэбтэрүүлгэ—социалис предприятиин хүдэлмэриин гол шэнжэ шанар болохо ёһотой гээд эндэ онсолон тэмдэглэгдээ.

Тэрэшэлэн ажалдаа хүн бүхэнэй коммунис ёһоор хандаха, хүдэлмэришэдэй хоорондоо эбтэй этэй, харилсан туһалалсажа байха ёһо заншал тогтоохо тухай пропагандистын олон тоото жэшээнүүдые цехэй коллективэй ажабайдал дээрэһээ харуулхадань, һуралсагшад ехэ эдэбхитэй болоно. Шог зугаа, һанамжа дурадхал зүг бүриһөө орожо эхилээ.

—Коммунис мэдэрэлтэй болохо гээшэ тиимэшье бараг юумэн бэшэ гээшэ ха. Зарим нэгэшүүл «ганса минии хэрэг бэшэ» гээд гүрэнэй зөөридэ гамгүйгөөр хандаха ушар гаргана,—гэжэ хүдэлмэришэн А. Белоусовагай ажаглалта хэхэдэнь, нүгөө тээһээнь:

—Тиимэ. Зүб. Заримашуул «хара амин» тухайгаа үлүүсэ бодоно. Коллектив тухайгаа, ерээдүйнгөө уетэн тухай бодоногүй. Тиимэһээл манайда ниитын зөөридэ эзэн бусаар хандаха ябадал гарана. Хүдэлмэришэн бүхэнэй коллективэйнгээ нэрэ хүндые өөдэнь үргэжэ ябаха, хуушан абари зангаа хаяжа, шэнэ коммунис ёһо заншал бэедээ шэнгээхэ тухай хөөрэлдөө үүдхэхэ байгаабди—гэһэн дурадхал ороно.

—«Манай уг зорилго—коммунизм» гэһэн темэ удаадахи хөөрэлдөөн дээрэмнай табигдаха, тиихэдээ эдэ бүхы асуудалнуудые зүбшэхэбди—гээд пропагандист һануулна.

—Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар һуралсагшадай зүгһөө ороһон дурадхалнууд тухай юу хэлэхэ байнабта,—гэһэн манай асуудалда пропагандист иигэжэ харюусаба:

—Эдэ бүхы дурадхалнуудые үглөөдэр заводой директэй суг хамта хаража үзэхэбди. Хэрбээ эдэ дутуунуудай хүдэлмэришэнэй мэргэжэл шадабариһаа дулдыдаһан байгаа һаань, коммунис ажалай ударнигууд тэрэ хүндэ туһа хүргэхэ. Иимэ заншал бидэнэр түрүүш гээ хэшээлһээ бэелүүлжэ эхилэнхэйбди. Энэмнай ехэл һайн хэрэг байшоо.

Энэ һургуулида хамта 42 хүн һуралсана. Тэдэнэй 16-нь коммунис ажалай ударнигууд юм. Эдэнэр бэшэндээ ехэ һайн жэшээ харуулна, ажал хүдэлмэридэнь үлэр бүриин туһаламжа хүргэжэ байдаг.

Мүнөө тус заводой, мүн дурсагдаһан цехэй коллективүүд ноябрь һарынгаа түсэб даабариие амжалтатайгаар дүүргэнхэй. Энээндэ коммунис ажалай һургуулиин туһа нэмэри ехэ.

Мүнөө тус һургуули КПСС-эй ЦК-гай һаяхан боложо дүүрэһэн Пленумэй материалнуудые шудалхаяа бэлэдхэжэ байна. Хүдөө ажахыда, промышленностьда химиин аргые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гээшэ ой модоной предприятида сэхэ хабаатай гэжэ тэдэнэр тоолоно.

Энэ һургуули—шэнээр эмхидхэгдэһэн һургуули. Тиимэһээ зарим тэды дутуу дундануд үзэгдэнэ. Олон хүн заримдаа хэшээлдээ ябанагүй. Энээн тухай заводой партком анхаржа, бүхы һуралсагшадай гээгдэлгүйгөөр һургуулидаа ябаха хэмжээ абаха болоно. Тиигэбэл хүдэлмэришэдэй политическэ болон ажалай дэбжэлтэнь улам ехэ болохо байһаниинь дамжаггүй. Энээн тухай үнгэрһэн 3 хэшээлнүүдэй үрэ дүн элитээр харуулна.

М. НИМАЕВ.

Улаан-Үдын трикотажна фабрикада Зинаида Ербанова ажаллажа эхилһээр хэдыхэн жэл боложо байна. Энэ үе соо Зина басаган трикотаж нэхэхэ ажал һайнаар шудалжа, эрхим хүдэлмэришэдэй нэгэн болонхой. Коммунис ажалай ударник Зинаида Ербанова халаан бүридэ 18—20 свитер нэхэжэ гаргана. Даабариингаа ёһоор 16,5 свитер нэхэхэ байгаа. Зураг дээрэ: З. Ербанова ажаллажа байна. З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

Хүндэтэ нэрээрээ омгорхонобди

Горхоной леспромхозой доодо складта хүдэлдэг бидэ хүдэлмэришэд республикынгаа газетэнүүдэй хуудаһанда һаяхан гараһан «Совет хүнэй нэрэ хүндэтэй» гэжэ статьяе ехээр һонирхон уншаабди.

Забһарлалгын үедэ манай бригадынхид энэ статья уншаад, бултадаа һонирхообди.

— Буряадууд айлшадые сагаан эдеэгээр, ород зон хилээмэ-дабһаар угтадаг байна,—гээд эндэ бэшээтэй. Энэнь бидэнэрые һонирхуулхаһаа гадна, мүн олон бодол түрүүлбэ.

Манай бригадынхид энэ статья уншаад байхадаа, бодомжолхо, омогорхохо эрхэтэйшье байгаа. Юуб гэхэдэ, манай бригада статья соо хэлэгдэһэндэл олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдэй нэгэ бүлэ болонхой, эбтэй этэйгээр хүдэлжэ байдаг. Иимэ интернациональна бригада ябанабди гэжэ балай өөһэдөөшье сэгнэлтэ үгэдэггүй байгаабди. Үнэндөө табан үндэһэ яһанай түлөөлэгшэд бригададамнай бии юм байна: Иван Рудер—немец, Ван-Юн-Сян—хитад, Мухомедзянов—татар, Федорова—ород, би—буряад—иимэ хүнүүд доодо складта ерэһэн модо сэбэрлэжэ, тайража ябталдаг ажалтайбди. Манай ажал нэгэ, хүсэл эрмэлзэл, уг зорилгомнай—нэгэ. Бултадаал совет хүнэй—коммунизм байгуулагшын хүндэтэ нэрэ нэрлүүлжэ ябана ха юмбибди.

Үдын забһарлалгын үеэр газетэ абаад, уншажа, ярилдажа байхадаа, декабрь һарынгаа түсэбые 110 процент хүрэтэр дүүргэхээр шиидээбди. Манай интернациональна бригада иимэ зорилготой хүдэлжэ байнал даа.

Ц. Жанаев,
Горхоной леспромхозой доодо складай хүдэлмэришэн.

Үйлэдбэреэ оньһожоруулха түрүүшын алхам

Татауровска барилгын материалнуудай комбинат Зүүн-Сибириин совнархозой залуу предприятинуудай нэгэн юм. Комбинадай цехүүд хүсэд һайнаар ашаглагдаагүй байһаар. Хирпиисэ галдадаг цех 1959 оной зун хүдэлгэгдэжэ эхилбэшье, проектээр хараалагдаһан хүсэ шадалдаа үшөө хүргэгдөөгүй байна. Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, цехэй үйлэдбэридэ шухала хэрэгтэй шабарай шанарынь муу. Тэрэ 50 процент хүрэтэрөө жэжэ шулуун, избеосхын холисотой. Тиимэһээ эндэхи түхеэрэлгэ ашаглаха, бүтээсыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ элдэб һаад ушаруулагдана, продукциин шанарые доошолуулна.

Манай комбинадай гаргадаг хирпиисэ ГОСТ-ын бүхы эрилтэдэ тааралдадаг, ямаршье хүйтэнһөө айдаггүй, механическа талаараа ехэ бэхи юм. Харин дутагдалынь юуб гэхэдэ, хирпиисын газаа талань бэржэгэр, углуунь сэхэ бэшэ. Шэнэ барилганuудта шухала хэрэгтэй материалнуудые бүтээдэг манай предприятида олон бэрхэшээлнүүд тохеолдоно. Эдэ бэрхэшээлнүүд болон үйлэдбэриингөө дутагдалнуудые усадхаха талаар ехэ ажал хэгдэжэ эхилээ, саашадаа хэгдэхэ юм. Бури байгша ондо продукциин өөрын үнэ сэнгые түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээндэ хүргэжэ шадаабди. Гадна үнгэрһэн арба нэгэн һарын туршада хэгдэхэ гаргаша бага болгогдоо.

Гээгдэжэ ябаһан предприятинуудые гээгдэлһээнь гаргаха, гарза хэдэг предприятинуудые ашаг олзотой болгохо гэһэн ленинградайхидай үүсхэл республикын промышленна предприятинуудта дэмжэгдээ. Тэдэнэй жэшээгээр Улаан-Үдын «Электромашина» заводой коллектив арга боломжоёо хаража үзөөд, гүрэндэ олзо оруулдаг болохо гэжэ шиидэһэн юм. Иигэжэ тус заводойхид ашаг олзо оруулхаар үйлэдбэреэ эмхидхэхэ гэһэн уряатайгаар республикын предприятинуудай коллективүүдтэ хандажа, энэ талаар юу хэхэ тухайгаа мэдүүлһэн байна.

Ленинградайхидай, мүн «Электромашина» заводойхидой үүсхэлээр бидэнэр 1964 ондо комбинадаа ашаг олзотой предприяти болгохо гэжэ шиидээд, эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулга бэелүүлхэ гэжэ хараалабди. Гүрэнэй түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор һайн шанартай хирпиисэ галдан гаргаха талаар тусхай хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдэхэ. Хирпиисэ хэхэдэ хэрэглэгдэхэ шабар бэлдэхын тула тусхай түхеэрэлгэ тодхогдохо болоо. Мүн хирпиисэ галдан хатааха вагонеткэнүүдые автомадаар ашаалха түхеэрэлгээр хангахын тула бэлэдхэлэй ажал хэгдэжэ эхилээ. Ганса энэ хэмжээ ябуулга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэдэ ажалай бүтээсэ горитой ехээр дээшэлүүлэгдэжэ, 20-оод хүдэлмэришэд сүлөөлэгдэжэ, ондоо ажалда хэрэглэгдэхэ юм. Иигэжэ комбинадай эгээл хүшэр хүдэлмэри усадхагдаха болоно.

Манай комбинадай эгээл шухала үйлэдбэри юуб гэхэдэ, хирпиисэ хатааха, галдаха ажал гэжэ тоологдодог. Энэ ажал дүүргэгшэдтэ таатай зохид нүхэсэл байгуулха, хүдэлмэриень хүнгэдхэхэ талаар ехэ юумэ хэхэ гэжэ хараалагдаа. Нэн түрүүн автомат аргаар хүдэлхэ хиналтын аппарат хэрэглэгдэхэ юм. Тэрэнэй ашаар хирпиисэ үйлэдбэрилгын бүхы технологи хинан шалгагдаха.

Хирпиисэ хатааха, галдаха процессүүдые түргэдхэхэ, эндэ ажаллагшадай байдал һайжаруулха зорилгоор хэдэн шэнэ түхеэрэлгэ табигдажа байнхай. Электрын хүсөөр ябаха тэргэ болон ондоошье түхеэрэлгэ хэрэглэгдэхэ.

Избеосхын цехэй үйлэдбэриин бүхы процессүүдые автомат, дистанционно аргаар хэдэг болохын тула хараалагдаһан хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Энээнэй ашаар цехэй бүтээсэ горитой ехээр дээшэлүүлэгдэхэ, хүндэ ажал оньһожоруулагдаха, мүн избеосхын шанар нилээд ехээр һайжаруулагдаха юм. Шэнэ жэлэй январьһаа карбонатна избеосхо галдадаг болохонь. Энэ хэмжээ ябуулга бэелүүлбэл, бидэнэр предприятиингаа хүсэ шадал 20—30 процентээр дээшэлүүлхэ, барилгада хэрэглэгдэдэг холисо хэхэ ажал горитойгоор бага болгохо, мүн избеосхын үнэ сэнгые 15—20 процентээр доошолуулжа шадаха болонобди.

1964 ондо бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан эдэ хэмжээ ябуулганууд ажалымнай һайжаруулха, гарза хэхээ болижо, ашаг олзо оруулдаг предприяти болгохо гэһэн зорилго шиидхэлгэдэ ехэ удха шанартай гээшэ. Тиимэһээ манай коллектив эдэ хэмжээ ябуулга бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа элсүүлэн зорюулха байна. Үйлэдбэреэ һайжаруулха гэжэ оролдон, түрүүшын алхам хэжэ эхилээбди.

Үйлэдбэреэ бодомжотой һайнаар эрхилхын, продукциин үнэ сэнгые хямдаруулхын тула мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлхэ шухала. Энээниие мэдэрһэн комбинадай хүдэлмэришэд бултадаа техническэ һуралсалда хабаадалсана. Бүхы хүдэлмэришэд үйлэдбэреэ, шэнэ техникэ, түрүү технологи шудалхые оролдоно. Коллективэймнай хахадынь шахуу коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэлсэхэ гэжэ мүрысэнэ.

Үйлэдбэреэ нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ предприятиин ниитын организацинуудай үүргэ айхабтар ехэ. Тиимэһээ техническэ совет, экономическа шэнжэлэлгын бюро, үйлэдбэриин саг үргэлжын зүблөөнэй ажал һайжаруулха асуудалда ёһотой анхарал хандуулагдадаг болоо.

1964 оной туршада бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулгануудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлбэл, манай коллектив 1964-65 онуудай туршада ашаг олзо оруулдаг предприяти болгохо гэһэн зорилго шиидхэжэ шадаха байна.

Үйлэдбэриин процессүүдые оньһожоруулха хэрэгтэ Прибайкалиин промышленна үйлэдбэриин зоной партком манай комбинадта ехэ туһаламжа хүргэхэ гэжэ найданабди. Зоной парткомой бодото туһаламжын, комбинадай бүхы хүдэлмэришэдэй оролдолгын ашаар гээгдэлһээ гаража, ашаг олзо оруулдаг предприяти болгохо байһандаа найданабди.

Н. МИРОНЧЕВ,
Татауровска барилгын комбинадай директор.

★ ★

Харуулдагша Терентий Николаевич Башкирцев Улаан-Үдын локомотивна деподо 30 шахуу жэл хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Башкирцев түмэр харуулдадаг хоёр станок дээрэ хүдэлмэрилөөд, халаанайнгаа даабари 120—140 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Иимэ бэрхэ хүдэлмэришэд эндэ олон. Мүнөө энэ депогойхид жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээд, шэнэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. Н. Башкирцев ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

★ ★ ★

Эхир хурьгад абтана

ХЯАГТА. (Телефоноор абтаба). Хонидоо тобир тарганаар ондо оруулха, абтаһан хурьгадаа гарзалуулангүйгөөр түлжүүлхэ зорилго манай Хяагтын совхозой хонишод урдаа табинхай.

Хонхор нугада байдаг Гомбо-Сүрэн Дашиевай бригадынхид 1400 гаран эхэ хонидые харууһална. Тэндэхид хони, хурьгадайнгаа байрануудые саг соонь заһабарилһан байгаа. Мүнөө тус бригада 108 эхэ хонидые түрүүлжэ, хамта 110 хурьга абаад, гарза хохидолдо оруулангүйгөөр түлжүүлжэ байнхай. Хэдэн хонидһоо эхир хурьгад абтаа. Нарай хурьгадынь дулаан байра соо байлгагдажа харууһалагдана. Түрүүшын үдэрһөө эхилэн хобоо соогуур минеральна тэжээл, талханай зүйл адхагдажа үгтэнэ. Хурьгадтаа эдюулхэ һайхан үбһэ бэлдэжэ, газаагаа зөөжэ абанхай.

Нүхэр Дашиевай хүтэлбэрилдэг бригада үнэн сэдьхэлээрээ ажаллажа байдаг юм. Өөдэргэн дорюун хурьгадые абахын тулада хонидоо зунай үедэ ногоо элбэгтэй хадын бэлшээридэ гаргажа, һайнаар адуулдаг байгаа. Зунай бэлшээриин хабада эндэхид үдэр һүнигүй хүдэлөө бшуу. Мүнөө үбэлэй хурьгадые абажа байхадаа хурьгалһан хонидоо тусгаар эдеэлүүлнэ.

Тиихэдэ хонишон Д. Ванчиковагай хүтэлбэрилдэг бригада 1100 гаран эхэ хонитой. Малынь тобир тарган, һүүлэй мэдээгээр тус бригадынхид 139 эхэ хонинһоо 140 хурьга абаад түлжүүлжэ байнад. КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон эдэ хонишод амжалта дээрээ амжалта туйлаха—хонин бүриһөө хурьга абахаар зоригжонхой.

1964 ондо совхозоймнай хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 90-һээ үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлхэ уялгатай юм.

Г. Беляков,
совхозой главна бухгалтер.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЭ УГТАНА

Шэнэ жэлэйхеэр шэмэглэгдэнхэй тосхоной клуб. Фойедэнь уран гоёор түхеэрэгдэһэн ёлко. Һайндэрэйхеэр хубсалһан хүн зон олон, эндэ тэндэ хүхюу зугаатай хөөрэлдөөн, энеэдэ, наадан дуулдана.

Энэмнай жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн ушарта зорюулагдажа зарлагдаһан баярай суглаанда ерэһэн Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтосон руднигай үйлэдбэриин түрүүшүүл, хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд суглараһан байгаа.

Тус руднигай коллектив руда малтан абаха жэлэйнгээ даабари болзорһоонь 22 хоног урид, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ долоон жэлэйнгээ түсэб табан жэлэй туршада дүүргэһэн байна. Иимэ амжалта туйлаха хэрэгтэ А. Н. Антонов, А. В. Кузьминых, В. М. Карпович, В. С. Едушной гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай бригадануудай хубитань тон ехэ. Гадна коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй болохын түлөө тэмсэжэ байһан П. Е. Ченкой, А. С. Липовской, К. Л. Вонтунь гэгшэдэй бригадынхид байгша ондо баһал һайнаар ажаллаба.

Тиигэжэ жэлэй туршада ходоодоо жэгдэ һайнаар ажаллаһан Холтосон руднигайхид үйлэдбэри дээрээ шэнэ амжалта туйлажа, шэнэ жэлые угтахаяа байна.

Суглаанай түгэсхэлдэ уран һайханай самодеятельностиинхид һонирхолтой концерт харуулаа.

В. Демин,
руднигай ахалагша нормировщик.

Ажалай эршэ шангадана

Баргажанай Адагай загаһанай комбинадай коллектив эдэ үдэрнүүдтэ долоон жэлэй зургаадахи жэлэй түсэбөөр ажаллажа байна. Эндэхи хүдэлмэришэд декабриин 20-ной мэдээгээр валовой продукци үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэб 122,7 процент дүүргээ юм. Арад зоной хэрэглэмжэдэ 1 миллион 904 мянган баанха загаһанай консервэ эльгээгдэбэ.

Иимэ амжалта амарханаар туйлагдаа бэшэ юм. Комбинадай загаһа баригшад 11 һарын туршада 11426 центнер эрхим шанартай загаһа барижа тушаагаа гэхэ гү, али жэлэйнгээ түсэб 122,8 процент дүүргэһэн байна. Тиигэжэ комбинадайнгаа цехүүдтэ таһалгаряагүй ажаллаха арга олгоо.

В. Е. Скосаревкиин хүтэлбэрилдэг загаһашадай бригада жэлэйнгээ даабари 141 процент, М. С. Савиновай бригада 108 процент, Д. Т. Яковлевай бригада—147 процент дүүргээ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон Баргажанай Адагай загаһашад ажалайнгаа эршэ улам шангадхана.

М. Гроссман.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1963 оной декабрин 28.

Соведүүдэй хүдэлмэри

ЭДЭБХИТЭДТЭЭ ТҮШЭГЛЭН...

Ноёхоной сельсоведэй дүй дүршэлһөө

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин уужам тала дайда. Өлгөо голой эрьеэр нэмжыһэн …улим тала, хүтэл майла, обо. Ноён хаан, Үхэр хаан, Малаа хаан хадануудай үбэр ормой. Ноёхон нютаг.

1. АЖАҺУУДАЛ — ЗАЙЛАШАГҮЙ АСУУДАЛ

Ноёхоной сельсоведэй мэдэлдэ яһалашье олон хүн зон, … газар дайда, эмхи зургаануд бии. Ганса тосхонууд… Зургаан Дэбэ, Түхэм, Мэнгэй, …аан, Сагаан Хушуун, Оёор… гэхэ мэтэ олон байха.

—Сомон доторхи тосхонуудай таруушаг юм. Гинмэнэ… ведэй ажал ябуулга хото… эродойхидо орходоо ондоошог… айха,—гээд, сельсоведэй секретарь Долгор Батуевна Цыренова хэлэнэ.

—Ажаһуудалай асуудал гэжэ гүт? Энэмнай гол ажал… булгын нэгэ һалбари юм аб даа,—гээд, түрүүлэгшэ һо… Иван Дандарович гаа… һоно.

Ажаһуудал гоё һайхан, наайма хотоймоор түбхинэһэн байхадаа, ажал хүдэлмэришье ябуастай, бүтэсэтэй. Һүүлэй… арай Ноёхон нютагай тухай… зарай тад ондоо болоо. Зургаан Дэбэ, Түхэм тосхонуу… ан ябаад үзэгты. Шэнэ шэнэ гэрнүүдэй жагсаал, үргэн үдамжа, үйлсэнүүдые зубшаан палисаднигуудай нэмжээн. Адагай захыень абаад харахада, 1963 оной арбан нэгэн һарын турша соо эндэхи 8 бүлэнэр шэнэ гэрнүүдые баригаа оронхой. Жэшээлэхэдэ, …чир Буянтуев, Пурва Ринчинов, мүн бусадшье шэ… дарагар гэрнүүдтэй болоо. Механизатор Батожаб Цылыков «Москвич» машина худалдажа абанхай. Эдэ …аримтануудые юу харуул… аб гэхэдэ, хүнүүдэй ажаһуу… ал үдэрһөө үдэртэ улам һай… аржа байна бшуу. Зургаан Дэбэдэхи нөөсэлгын кассада …нсал колхозниуудай хадалһан мүнгэн 17 мянга гаран хэриг болоно.

Шэнэ барилганууд тухай хэлэбэл, Түхэм тосхондо һургуулиин гэр һэльбэгдэн заһаг…ад, тэрэ нютагай үхибүүд …ар Зургаан Дэбэ ерэхээ …лижо, түрэл тосхондоо һура… Мүн малшадай үхибүүдые …мтын байрада, хамтын эдеэ …ол дээрэ байлгаха гэжэ со…н зублэлөөрхин шиидхээ. …лаа тосхонһоо Баян Үндэрэй …рмойдохи Подлес гүүртэдэ …огты. Малшад ута гэгшын, …руул, дулаан гэр соо байдаг. Энээнэй урда тээ Зургаан …эбэ тосхонойхид уһагүйдэжэ богшо һэн. Аяар холо байһан ганса худагһаа уһа зөө…г, үгышье һаа, Хёлгын мүльһэ хайлуулдаг байһанаа, мү…ө оньһото 4 худагтай боло… амаршоо.

Ерэхэ жэлдэ Ноёхоной со…оорхин шэнэ шэнэ барилга, …хеэрэлгэ олые барихаар ха…ална. 50—60 һурагшадай …йрлаха хамтын байра, ажал…дай хэдэн гэр баригдаха, …уб, конторо, һургуули, ба…, МТМ, автогараж ууралай хүсөөр дулаасуулагдадаг болохо юм.

Сельсоведэй гүйсэдком энэ хэрэгтээ депутадууд, саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүдые олоор хабаадуулна. Депутат нүхэд Цоктоева (культурно-ажаһуудалай комиссин түрүүлэгшэ), Вера Очиртарова, Зина Ринчинова тосхонуудта модо тариха хүдэлмэри эмхидхэлсэһэн, ударидаһан байна.

2. ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛЭЭР

Олонинтын хүсэнэй, нүлөөнэй айхабтар ехэ байдагынь мэдээжэ. Үшөө хабар хада, эндэхи эхэнэрнүүдэй соведэй ажал, зорилгонууд тухай сомоной Соведэй гүйсэдком дээрэ хэлсэгдэһэн һэн. Тэрэнэй һүүлээр Зургаан Дэбэ тосхоной үйлсэ, тохой бүхэндэ ариг сэбэрые сахиха постнууд байгуулагдаһан юм. Пост бүхэн өөрын ударидагшатай. Эдэнь ариг сэбэрые сахиха уялгаяа һайнаар дүүргэнэ гэжэ сомсоведэй гүйсэдком нэгэтэ бэшэ тэмдэглэһэн байха.

Эндэхи эхэнэрнүүдэй совет үхибүүдые хүмүүжүүлхэ, аараг ябадалтантай тэмсэхэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулдаг, энэ талаар горитой юумэ хэжэ байдаг. Хоёр жэшээ дурдая. Һаяшаг Анна Попова гайда ажалай үе соо хэдэн хүн сугларжа архидаһан байгаа. Уданшьегүй нүхэр Попова эхэнэрнүүдэй соведтэ дуудуулжа, шангаханаар «мушхуулаа» юм. Хойшодоо иимэ ушар үзэгдэхээ болёо. Тиихэдэ Залаа һуриндa байдаг Марфа Баженовагай Коля хүбүүн һургуулидаа ябажа үгэдэггүй, хэшээлээ хаяад ябадаг болоһон байгаа. Эхэнэрнүүдэй совет энээн тухай хэлсээд, һургаша Коля Баженовые хамтын байрада оруулжа, хүмүүжүүлэгшын хараа доро тэрэ үгтөөд, һайнаар һурадаг болонхой.

Клубта хүүгэдэй киногой гаража байха үедэ гэрэй эзэн эхэнэрнүүд тэндэ гурим сахилсана. «Элүүр энхэ байдалай түлөө», «Бидэ коммунизмда ажаһуухабди», «Шэнэ үеын хүнэй түхэл шэнжэ» гэһэн асуудалтай лекци, элидхэлнүүд уншагдана.

Олоной дунда ойлгуулхамжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ эхэнэрнүүд эдэбхитэйгээр хабаададаг. «Эхэнэрнүүдэй үгэ» гэһэн ханын газетэ, тосхон доторхи үйлсэнүүдэй байдал харуулһан фотогазетэ, архиншад тухай карикатура эхэнэрнүүдэй хүсөөр гаргагдана. «Амтатай эдеэ хоол буйлуулагты!» гэһэн выставко жэл бүри эмхидхэгдэдэг. Эндэ национальна эдеэ хоол, торт, пирог, бууза, печени бэлдэгдэнэ, һайнаар, амтатайгаар эдеэ шанаһан эхэнэрнүүд шагналда хүртэнэ.

Ноёхоной эхэнэрнүүдэй соведэй эдэбхитэдые тоолобол олон. Тэдэнэр барандаа эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллана.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ЭГЭШЭ ДҮҮНЭР—ЗАМАЙ ЗАЛУУРШАД

Ямар ехэ хуби заяатай, золтой байгааб! Манай Дэжит республикынгаа засагай дээдэ зургаанай түлөөлэгшэ болохонь лэ. Золтойл байна даа, золтой! Иимэ суу үнгэрөөшэ февраль һарада Сагаан нуураар тараһан юм.

...Дэжит үнеэдээ һаажа дүүргээд, гэртээ оробо. Уданшьегүй Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха Дунда-Худанай 108-дахи окружной комиссиһаа түлөөлэгшэд ерэжэ, Дэжидэй гарые барин амаршалаад, тус округһоо депутадта кандидадаар дэбжүүлхые зүбшөөлөө үгэхыень дурадхаба... Иимэ хуби золдо хүртэһэниинь юрын малшан Дэжит Дашиевагай һанаанһаа гарадаггүй.

Энэ хүмнай арба гаран жэлэй туршада һаалишанаар хүдэлжэ, зоной ехэ этигэл найдабарида ороо юм.

Дэжит Дашиевна үнгэрһэн 11 һарын туршада даадаг үнеэн бүриһөө 1427 килограмм һү һаажа, социалис мүрысөөндэ совхоз соогоо түрүү һуури эзэлэнхэй ябана. Даадаг малаа һайнаар харууһалдаг, эдеэлүүлдэг дээрэһээ нүхэр Дашиева амжалта туйлана.

Дэжидэй эгэшэ—Цыпилма Дашиевна баһал республикынгаа засагай дээдэ зургаанай депутат ябаһан юм. Дүү басагантаяа хамта Улааха аралай гүүртэдэ мүн лэ үүсхэл оролдолго гарган ажалладаг. Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриин 1496 килограмм һү һаагаад, мүрысөөндэ илажа гараа.

Энэ һаалиин гүүртэдэ коммунис ажалай бригадын нэрэ соло үгтөө юм. Эндэ ажалладаг эгэшэ дүүнэр—Цыпилма Дэжит хоёр жэшээтэ һайнаар ажалладаг тула «замай залууршад» гэжэ нэрлэгдэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ ажал хүдэлмэридөө түрүү онол аргануудые шадамараар хэрэглэн, һү һаалгаяа хоёр дахин ехэдхээ. Хэрбээ энээнһээ урагша арбаад жэлэй саана гэхэ гү, али КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй болохын урда тээ эдэнэр үнеэн бүриһөө оройдоо 550—600 килограмм һү һаадаг байбал, тэрэнээ хоёрһоо үлүү дахин нэмээгээ. Үнэн сэдьхэлһээ, оролдосотойгоор ажалладаг болоһоной ашаар иимэ амжалта туйлагдаа.

Фермын түрүүшүүл Дашиеванар һү ехээр һаахын тулада үнеэдээ һайнаар харууһалдаг, жэлэй дүрбэн сагта тобир тарган байлгадаг. Илангаяа тугаллаха үнеэдтэ онсо анхарал хандуулагдана. Тиимэ мал саг соогоо шэргээгдэдэг, тугаллаха болотороо тусгаар эдеэлүүлэгдэдэг гуримтай. Хүхэ дэлэн һайнтай, һү ехэтэй үнеэдтэй байха зорилгоор зоотехническэ заабари наринаар сахина. Һая тугаллаһан үнеэд үдэрэй гурба-дүрбэ дахин һаагдадаг.

—Һү ехээр һааха гээшэ оролдолгын хүсэн ха юм. Оролдосотойгоор ажаллаад, хүдэлмэридөө түрүү онол аргануудые хэрэглээд байбал, юундэ бага һүн абтахаб. Энээнэй хажуугаар ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэ, һү һаалиингаа өөрынь үные хямдаруулхын хойноһоо оролдолго гарганабди,—гэжэ эгэшэ, дүүнэр хөөрэнэ.

Социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ, үнеэн бүриһөө тобир дорюун тугал абана. Һаамхай үнеэдтээ буйлуулагдамал тэжээл, силос, үбһэ тусгаар рационой хэмээр үгэдэг. Фермын дал, хорёо соогуурнь электрын гал оруулагданхай. Һаалишадта шэнэ гэр баригдаа. Эндэхин сүлөөтэй сагаа хүхюун сэнгэдигээр үнгэргэнэ. Малшадай хүндэ хүдэлмэри оньһожоруулагдажа байнхай: үнеэдэй байрануудта дүүжэн харгы толхогдоод, малай тэжээл тэрэлгээр зөөгдэдэг болоо. Эдэ бүгэдэнь һү ехээр абаха хэрэгтэ туһална.

Цыпилма Дэжит хоёр ажалайнгаа хажуугаар ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Цыпилма Дашиевнань Дунда-Худанай сомоной Соведэй депутат юм. Хоюулан зоной этигэл найдабариие харюулан, захяа даалгабариинь бүтээжэ ябадаг хүнүүд. Хамта ажалладаг нүхэдтөө ходо туһалдаг, ажалайнгаа дүй дүршэлые залуу үетэндэ дамжуулан хубаалдадаг.

Чисаанын совхозой малшад, тэрэ тоодо эгэшэ дүүнэр—Дашиеванар Кабанскын һаалишадай уряае һайшаан дэмжэжэ, үбэлэй сагта үнеэн бүриин хахад пүүдһээ бага бэшэ һү һаахын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоод, зон нүхэдтөө магтаалтайгаар хүдэлжэ байнад.

Р. Цымпилов,
манай штатнабэшэ собкор.

рассказ

ҮЕР

А. Жамбалдоржиев

Энэ домог бэшэ. Үльгэр байхань бүришье үндэһэгүй: үнэн лэ болоһон ушар Аяар холын Ононой талада ябахадам. энээн тухай, хүгшэржэ зулмашаһан ямаанай һахалдал, унажа дууһажа байһан сагаан хөөбэр үһэ нооһо үргэн дороо һанжуулһан, тиигээд саг үргэлжэ тэдэнээ гэхэ гү али һурашаһан зангаараа тэдэнэйнгээ һуури мэльгэн альгаараа эльбээд эльбээд абадаг зантай, оодон халсархай дэгэлтэй, ута шубүүгтэй гааһанайнгаа мохи хоршогонотор һородог, ямаршьеб үнгэгүй, няагаһаар дүүрэшэһэн нюдэтэй үбгэжөөл үни хада, дайнай жэлнүүдтэ энээн тухай хөөрөө бэлэй. Һэеы гэр соонь уняартай, ямаршьеб аадар бороогой урдахидал бүтүү бүгшэм һэн. Үбгэжөөл хуурай аргал һалга хургануудтаа хабшан абаад лэ ууяхадажа байһан гуламта уруугаа шэдэмсээрээл, гааһаяа нэгэ дахин хоршогонотор һороод, тэрэл гуламта уруугаа үнөөхил няагаһатай нюдөөрөө шэртээд, хүдэлэнгүй һуушаха юм. Би үдэшэ бүри тэрэ үбгэнэйдэ ерэжэ, ямар нэгэн хорёошо нохойнь шэнгеэр, гуламтынь хажууда хаяатай байдаг бүреэһэгүй нооһон тохом дээрэ хэбтээд, хөөрөөнь шагнадаг һэм.

— Түгэд баабай, үльгэр хөөрыт даа,—гэжэ үдэшэ бүри дабтадаг асуудалаа хэлээд, урдаһаань хүлеэнгеэр шэртэхэдэм, дуулаагүй юм шэнги гал уруугаа хараад нэгэ хирэ дуутай һуутараа:

— Хулдай мэргэниие хөөрөө һэн гүб?—гэхэ.

— Хөөрөө.

— Харалтуур хаание?

— Хөөрөө.

—Мүнгэн аягата Түбжөөние?

— Үсэгэлдэр хөөрөө һэмнайт.

Иигэлдэжэ һуутарнайл нэгэл аялгатай гуниг ута дуу дуулажа, урда талаараа малаа адуулдаг хаб хара шарайтай, эрэ хүн шэнги томо багжагар бэетэй Гүнсэмаа бэринь, орожо ерэ ерэһээр, богоһо дээгүүрээ сад няд байса эмээлээ шэдээд, харанхы буландаа ошожо гашуун айрагаа гудамхяад:

— Яагаа хашартай зунтэг залуу хоёргшобто, гэрэйл дарамта боложо һуухат!—гэжэ тэрэл аяга табагайнгаа таг тос гэһэн абяандал хоолойгоор ямаршьеб хайша хэрэгээр дуугарагша һэн.—Хэзээ дүүрэхэ үльгэр юм.

Үбгэжөөл бэриингээ иимэ зантайе мэдэхэ, тэрээндэнь дадашаһан тула шиидшье гэжэ дуугархаяа болёод, галаа хараад һуушагша һэн. Даша үбгэнэй газар уһан дээрэхи ганса хүбүүн, колхозой суутай адуушан Түгэд баруун дайнда ошоһон аад, эдэл хэдэн һара соо амиды мэндээ дуулгахаяа болишоо, тиихэдэнь Гүнсэмаа нэгэ зайгуул дала түлэгшые асаржа үзэл үзүүлхэдэнь, харгы замынь хаагдаа, харана гүш, энэ улаан һудал, энэш ошоһон харгынь гээшэ, теэд бусаха харгы үгыл даа гээд шулгалһан хониной мяханай хахадые арһан тулам соогоо хүүлээд, ябаһан замаараа талииһан тухайнь һайн мэдэхэ байгааб. Тиимэһээл Гүнсэмаагай адуулгаһаа сухалтай ерэһые хаяһан эмээлэйнь хан гэхэ абяагаар тухайлжа, һард түргэхэн бодоод, гэр тээшээ урмаа хухарангяар һалирагша бэлэйб. Нэгэтэ эхилһэн үльгэрөө түгэсхөөд, шаные эхилхэ гэлсэжэ һуутарнай, Гүнсэмаа орожо ерээд, урда урданайхиһаа бүри абяатай шангаар эмээлээ шэдэжэрхибэ.

—Түгэд баабай, би ябахам даа, эжым хараажа байгаа ёһотой гээд даб гэхым тэндэ, үбгэжөөл арайл гэжэ оножо гааһаараа эдеэ табидаг тулгын хүбөө хан гэтэр тоншожорхёод:

— һуу саашаа!—урдань огто иигэжэ хоолойгоо шангадхаагүйгөө шангадхажа, тэрэл гааһаараа нам уруу һуу гэжэ зааһаншуу тэмдэг хээд:— Үшөө нэгэ үльгэр хөөрэһүү,—гэбэ. Тиигээд гааһаяа амандаа зуужа, нэгэ хирэ нюдөө аняад, маани уншажа һууһан ламадал, һуури дээрээ иищэ тиишээ найгалзаба. Гайхаһандаа юм гү, али шанга дуугаар огто дуугардаггүй аад, мүнөөл дуугарһандань юм: гү—Гүнсэмаа аяга табагаашье хонгиргохоо болишоод, харанхы буланһаа хадам эсэгэ тээшээ хараад һуушаба.

Тиихэдэл би энэ гайхамшагта ушар тухай хөөрөө соносоо бэлэйб...

...Аюулай ерэхые хэншье хүлеэгээгүй байгаа. «Ономнай халяа, хатан эжымнай уурлаа, эрьеын айлнууд зөөжэ эхилээ»,—гэлсэһэн мориной хурдаар тараа үгэ хүүрые айл хотон, тэндэхи доболиг талын хонхор нугаар урсахан һэеы гэрнүүдээ табяад һууһан хүн зон яһала дууласа соно-собошье, уйтахан нюдэнүүдээ һэеы гэрэйнгээ дээбэри тоонто уруу шэглүүлэн, һааритаһан альгануудаа хабсаран хабсаран: «Бурхан арьяа баала, маанадаашье, мал адууһымнайшье аршаанта уһаараа ундалуулан, амиды мэндэ ябахымнай үршөөл болоһон агын буряадуудай Онон хатан эжымнай талаял уһалаад, таляан уһаараа ногооеымнайл һэргээнэ аабза. юун болоод орхихонь һэм, гай гарза ехэтэ гал аюул бэшэ гээшэл.»—гэжэ зальбараад лэ һуугаа һааб даа.

Нэгэтэл һүниин тэнгэй үнгэржэ байха хирэнээр: «һүүе! Гии һүүе! Хүн зон бодыт, һэриит!» гэһэн сошордомо абяан энэ бүлэг айл соогуур нарай үхибүүдэй уйлаантай, хонидой таһалгаряагүй дүлинги шэнгэн маараантай, байра һууриия оложо ядаһан үхэрнүүдэй һанаа зоборито мөөрөөнтэй, нохойнуудай уйтай ута гиинаантай холисолдон дуулдашахадань, эдэ үдэрнүүдтэ унтаха үргэһээ алдаад, сором гэжэ нюдэеэ анингүй эшээнэй норһон хулганаанууд тал юушьеб хүлеэшоод хэбтэһэн хүн зон: «Одоол...» гэжэ мэдээд, баран гэнтэ үрсэгэ түрсэгэ гэлдэн бодожо, дутуу ядуу хубсалаад, байра һууриия оложо ядан хүлгэлдэшэбэ.

Тэдэнэй дунда нэгэ залуу, шииpаг мундуу, хүсэ шадалаар хүнэй доро ороогүй, обоо тахилай барилдаанда олон хүнүүдые оро бодогүй шэдэдэг, огсом янзын хүн бии бэлэй. Тэрэ барантай хамта баһал гүйн бодожо, газаа гараад баруун хойто зүг уруу шэхэеэ табяад шагнаархан зогсобо. Бэшэниинышье энэмнай юугээ шагнабаб гэжэ һэр мэр гэлдэн баһал шагнаархалдабад. Тиихэдээ сээжэ зүрхэеэ хабсагайн хүһэг шулуугаар хам даруулшаһандал боложо, амияашье абажа шадахаяа болишоод байхадаа, аймшагтай ехэ, юугээршье зайлуулшагүй аюулай аяар холо бэшэ, хажуудань бүри дүтэ, хатарша мориной оролго хүрэхэгүй саг болзор соо дабаха газарта ерээд ябана, тэрэниие ямаршье хүсэн, ямаршье хада уула тогтоожо шадахаяа болёо гэжэ мэдэржэрхёо бшуу.

«Хх,шш. хх, шш,»—гэһэн һүртэ абяан агшам зуура бүхэндэ улам эли, улам шанга болоһоор, тэдэнэй ганса шэхэн соошье зэдэлжэ байгаа бэшэ, харин бүхы бэеыень дагжа һүрэтэр шэшэрүүлэн байгаа бшуу. Үндэр наһата үбгэдэй хөөрэдэг үльгэр домог сооһоо үхэр малтайнь айл хотониие үрэбхижэрхидэг үзэгдөө дуулдаагүй томо абарга могойн гаража ерээд залгихаа байһан шэнги һанагдаһаниинь тэрэл. Һүзэг бэшэрэлһээ һүрдэжэ ябадаг зариман үнэхөөрөөшье тиигэбэ гэжэ һанаа бэшэ юм гү, баруун хойто зүг уруугаа харан алдалан унажа, хурмаста тэнгэриингээ хамаг бурхадые ооглон дуудан, ориллолдон бархиралдан мүргэжэ эхилээ һааб даа. Хонидой, адуу малай хүлгөөн, хүн зонойнь оог хашхараан бүришье тэсэшэгүй болобо.

«Хх, шш, хх, шш»—гэһэн абяан ганса баруун хойноһоо бэшэ, харин али бүхы найман зүгһөө адли тэгшээр соностожо байһан шэнги дуулдадаг болобо, Хүнэй досоо бүришье уйтарна.

Эгээл энэ үедэ:

— Айл хотоноорхимни! Бодогты!—гэһэн аянгата залинай бууһан шэнги абяан энэ уйтан харанхы байдалые хаха зуран дуулдашаба. Хүн зон баран хүдэлхэеэ болишоод, айһан һүрдэһэндөө гараа, толгойгоо һанжуулшоод байһанаа, ямар нэгэн шүбэгөөр хадхуулһандал заригад гэлдэжэ, абяанай дуулдаһан зүг тээшэ эрьелдэхэдэнь үнөөхи хамагһаа солбон шамбай, задарюун мундуу, обоо тахилай нааданда олон бүхэнүүдые оро бодогүй шэдэдэг залуу хүбүүмнай байжа байгаа бшуу. Үнгэрхэдөө үхэр малнуудшье, хүнэй хэлэ ойлгоһондол, тэрэнэй абяанай эди шэдитэ хүсэндэ бахардан, мөөрэлдэхэ маараалдахаяа, нохойнуудшье гииналдахаяа болёодхиһониинь гайхалтай бэлэй.

— Юу хараад байгаабта! Түргэлэгты, шамдагты! Хүгшэд хүүгэдээ добынгоо оройдо нэн түрүүн гаргагты. Һүүлээрнь һэеы гэрнүүдэйнгээ дээбэринүүдые хуу татажа хаяад, зөөри зөөшэеэ баһал тиишэнь зөөгты. Хамагай һүүлдэ малаа туужа добонууд дээрэ гарахабди. Шамдагты, юу хараад байгаабта хара шолмонууд. Дуулана гүт?!! Ононойтнай уһан дүтэлжэл ябана, дүтэлжэл ябана, дуулана бэшэ гүт!?

Хүн зон хэды шэб балай харанхышье һаань, гэнтэ тэнгэриин хаха зуруулан сэлмээд, һара, наранай һаруул туяагай сасаршаһандал, гансата юугээршье сэгнэшэгүй хаба зориг орожо, тэрэ залуу хүбүүнэйнгээ зааһан ёһоор хүл хөөрсэг, шаг шууяан болон бутаран таража, нарай хүүгэдээ, наятай хүгшэдөө гар дээрээ абажа, энэ багтаа эгээл үндэр Обоото добынгоо оройдо абаашаба. Һэеы гэрнүүдэйнгээ дээбэри ябууд хуу татан, хогшол зөөриингөө эгээл шухалыень ашаалан зөөгөөд, хони хурьгадаа, үхэр малаа ойрын добонуудай орой уруу туужа гараһан байгаа.

Харин хамагай һүүлдэ үлэшэһэн адуун эмниг һүрэгөө ээрэн тойрон ябаһан үнөөхи хүбүүнэй хэдышье һалхин түргөөр шуумайн гүйлгөөш һаа, хэдыш хаба зоригтойгоор, шадамар бэрхээр тэдэнээ залаашье һаа, хамаг зоной хараһаар байтар хойто үндэр добонуудай хабшал дундаһаа гэнтэ асари томо бүргэд мултаран гараад, сагаан даляараа мэнэ һая һэеы гэрнүүдэй һууһан хонхор нугые хушажархиһан шэнги болобо. Шууяһан, шааяһан, хүүеһэн, хүнхинэһэн абяанһаань дүлииршэхэгүйн тула шэхээ бүтүүлээд байһан айл хотоноорхинойнь эгээл хёрхонуудынь үнөөхи залуу хүбүүнэйнгээ олоншье бэшэ һаа, һүрэг лэ адуунайнгаа энэ үзэгдөөгүй аймшагтайгаар хальбагад гээд хүрэжэ ерэһэн далай уһанда зомгоол шэнгеэр эльбүүлэн абтаад, монсогор харахан сусалнууд мэтэ тамаран, шобхогошолдон, нишэ тиишээ шэдүүлэн ябахынь лэ обёоржо, үрдеэ бэлэй.

Тэнгэриинь хара барагдаа һааб даа. Ерэһэн далай уһан Онон хатан эжынгээ алтан элһэтэ һаба уруу ябаһан замаараа бусаа. Һэеы гэрнүүд халуун наранда хатаагдажа, анханайнгаа һууринуудта табигдаа бэлэй. Хүн зонойшье шэг шарайнь тэнгэри мэтэ сэлмэһэниинь юун гайхал байхаб даа. Түрүүшын үдэрнүүдтэ айл хотоноорхиниинь абарагша тэрэ хүбүүгээ, одо мүшэдтэл олон бэшэшье һаа, нэгэнэйл зэргэ адуун һүрэгөө шаналан шаналан хэлсэдэг, дурдадаг, хэдэн дахин үерэй ябаһан газараар нэхүүл бэдэрүүлшье табиһан юм. Ямаршье үрэ гарахагүйдэнь яаха бэлэй, үйлэ табисуурынь лэ тиимэ байба гүбэ гэлдэн, буян найрынь хэжэ, буруу зүбынь шиидхэһэн юм. Бүри хожомынь, даа, тэрэ шамбай солбон, мундуу хүсэтэ хүбүүмнай манай отогой бэшэ һэн, ерүүл лэ нэгэн һэмнай гэлсэдэг болоһоор, гансал алдагдаһан адуун һүрэгөө дурдадаг заримашуул олдоо һааб даа.

Зүгөөр нэгэл хүн, нэгэл үхин зүрхэн хүлеэһэн зандаа бэлэй. Бурханай хайраар бусажа ерэхэдэнь, алтан дэлхэй дээрэ амиды ябаһандань үглөө бүри гарадаг шаргал наранай эрьедэгтэ этигэдэгтээл этигэжэ ябадаг һэн. Үглөө эртэ улаан наранаар таладаа гаража, уйтай аянгатай ута гэгшын дуунуудые дууладаг, тэдээн соогоо урин һайхан нүхэрөө бусажа һөөргөө ерэхыень уряалдаг бэлэй. Басаганай дуу соносоһон хүн: «барһан даа, ятарааш этигээ, дурлаа хүн гээшэбши, тэрэш ерэхээ болёол даа, дэмы хооһоор сэдьхэлээ бү тамалыш»,—гэжэ энхэрэн досоогоо шэбшэдэг байгаа юм.

••

Хөөрөөнэйнгөө эгээл эндэ үбгэжөөлэй хоолой юундэшьеб сагалажа, абяаниинь һула болоһоор боложо, унтарһан гуламта шэнги, бүришье замхашаба. Носожо дүүрэжэ байһан аргалай улаабар гэрэл соо үбгэнэй нюдэнһөө нёлбоһоной һайлан гаража, далан уршалаата нюураарнь доошоо гоожохые харахадаа, миниишье досоо энэ һэеы гэр соохидол уйтан харанхы болошобо.

—Теэд яагаа юм, тэрэ хүниинь бусаа юм гү, али үгы гү?—гэжэ гэнтэ буланһаа Гүнсэмаагай һураггүй зөөлэрһэн, тэшэ яданги абяан дуулдажа, шэмээгүй байдал эбдэбэ.

Түгэд баабай нюдэнэйнгөө нёлбоһо аршангүй, үнөөхил һалганаһан гарнуудаараа хэды еды монсо сонсо аргал абажа, залиржа байһан гуламта уруугаа хаяад, һэргэг шанга хоолойгоор:

—Бусаа... Уһан соогуур адуугаа намнажа ябаһаар хүйтэ абаад, аяар холо, Монголой тала хүрэһэн хойноо үбшэлжэ, хэбтэшэһэнээ түрүүшын хирмаг саһанаар һүрэгөө туугаад хүрэжэ ерээ һэн.

....Тэрэ гэһэнһээ хойшо урда талаар малаа адуулжа ябадаг Гүнсэмаагай дууһахагүй уйтай ута дуунууд соо ямаршьеб хонгёо, шэнэ, урдань минии огто дуулаагүй уряал аялга бии болоо һэн.

ФОТО РЕПОРТАЖ

АХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛТЭЙ ТАНИЛСАГТЫ!

Ахымнай аглаг дайда нэ…эл илгаатай юм. Сарьдаг …дэр Саян уулые дабаһ, …ха нютаг ерэбэл, хангил …хэ хабсагайнуудые хараха …айхат. Зунай сагта элшэр …дын энгэр талые бүрхөөн …лдэб үнгын сэсэгүүд дэл…рэн байдаг. Сэгээн сэнхир …оюр шулуу гартаа адхаад …лаа, хэзээ нэгэ сагта …дэниин зүйл болохо энэ …лүүн эндэһээ абтаа һэн …й тужа соогуур ябабал, хараа үзөөгүй ан гүрөөлшье хаража болохот!

Элдин дайдымнай эзэд хэд гээшэб?

Уг заяанһаа мал адуулжа, ашаг шэмыень арьбадхажа ябаһан эндэхи зомнай ха юм. Тэдээнтэй түрүүшээр танилсаябди.

Мойлто нютагай хонишон Егор Будаевай баруун гарыень барин амаршалаябди. Одоол сэдьхэлээ табин ажалладаг хүн байха. Зорһоноо бүтээдэг, хүндэ юумэнһээ хойшо харахашьегүй даа! Мунгаргайн үндэр мундаргануудта адууһа малайшье гаража бэлшэдэггүй байхада, хэн зам гаргааб? Егор Будаев! Иигэжэ хүнүүд хэлсэхэшье байха. Хадын зэрлиг ямаануудай мүр гаргадаг үгсэм эгшэ хүрьһэнүүдээр һүрэг тэрэ дабажа гараал даа. Хэзээдэ нэгэтэ:

— Байза, тэндэ хэншье хони адуулаагүй. Хагда ногоониин, ая гангаяин юрэдөөн сабшагданагүй адли... Тэрэ тунга ногоондо хонидоо гаргажа адуулха юм байна,—гэжэ Егор Дугаровичын бодожо һуухые һанаандаа оруулнаб. «Тэндэмни ондоо хүн намһаа түрүүн ябашана аа гү» гээд хонидоо туужа ябахыеньшье һайн мэдэнэб.

Нүхэр Будаев өөрын һайн дураар «Улаан Аха» колхозойнгоо хэдэн зуугаад эхэ хонидые абаад, холын бэлшээридэ нүүжэ ошоо бэлэй.

— Хаана хада уулын оройдо гансааран ошожо байхашни гээшэб. Нүхэр даа, бидэ хэлэжэл байнабди. Хэлэһээр байтар һарьдаг өөдэ тэмүүлхэш,—гэжэ хорихошье хүнүүд бии байгаа.

Зүб лэ гүб даа, малшан хүн иимэл байдаг. Аха нютагайхин зоригтойл байха ёһотой! Зориг хэшээл үгыгөөр юу бүтэхэнь һэм. Зун, намартаа хүшэ тэнхээгээ абаһан хонид үбэлэй хүйтэниие яншье гэнгүй дабадаг ха юм. Егор энээниие һайса мэдэдэг болонхой. Мүнөө тэрэ харюусалгатайшье, хүндэтэйшье зорилго табяад, бэелүүлжэ байнхай. Хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлхэ гээшэ барагтай хэрэг аал!

В. Л. УБУШЕЕВА.

Нютагайнгаа үшөө нэгэ бэрхэ хүнтэй танилсуулһууб. Харана бээзт, энэ зурагые: ёдогорхон эбэртэй хайнаг сарые залуухан хүбүүн жолоодоод байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү хонишон Патархеевтанай бүлэ эгээл иимэ «хүлэгөөр» хамаг ажалаа бүтээдэг гээшэ. Мал ажал дээрэ—гүүртэ, фермэ, отара бүхэндэ хайнаг сар байгаагүй һаа, жэжэ бужа ажал хэгдэжэ шадагдахагүй юмэл. Үбһэ, түлеэ, уһа зөөхэ, наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргажа тарааха болохоодо, энээнһээ үлүү унаа байдаггүй. Харин манай нютаг республикын ондоо аймагуудһаа иимэл ехэ илгаатай юм. Сараар ажал хэхэдэ хүнгэн, мори унаа хэрэглэһэндэ орходоо үлүү олон зэр зэмсэг хэрэглэгдэдэггүй. Һургагдаһан сарнуудые барижа байхада ашатайшье. Тэрэнэй хүсэн хоёр моринтой тэн. Томо бэетэй сараар 1200 килограмм хүрэтэр ашаа шэрэгдэнэ.

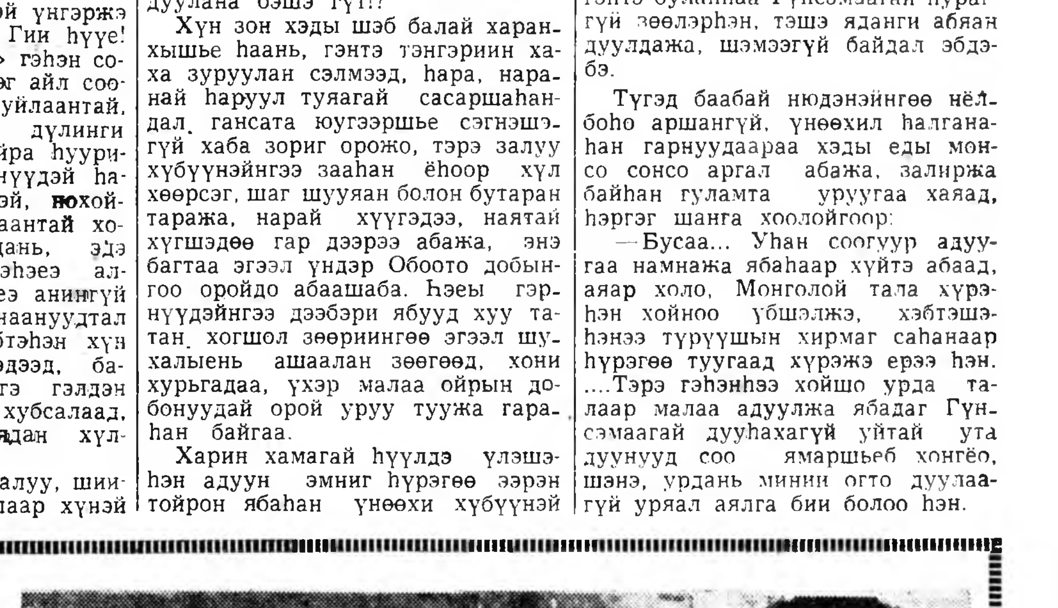

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Халзан Мункоюв.

Аха нютагыемнай бү холошоогты! Урданай Аха нютаг бэшэ ха юм. Мүнөө айл бүхэн радиотой болонхой. Орон дотор болоһон юумые тэрэ үдэртэнь шагнаад лэ байгшабди. Декабрь һарада КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнуудые радиогоор шагнаад, газетэнүүдые хаража танилсаад байхадаа, нютагаймнай малшад аргагүй баяртай. Тэдэнэй өөһэдөө тэнгэ үгэ үгэебди.

...Урдамнай коммунист Халзан Мункоюв. Малаа адуулжа ябанал. Теэд малшанай һанаа сэдьхэл ямар баяртайб! «Хаража байһан мални холо ябашана аа гү» гэһэндэл, дурамаа сээжэ дээгүүрээ һанжуулаад, бидэнэй асуудалда харюусана.

— Орон дотор химиин ехэ хүгжэлтэ гаража, хүдөө ажахыда аша туһаяа асархаяа байхадань һонирхонгүй яахамниб. Хүн бүхэн һонирхоно! Партиингаа иимэ ехэ оролдолго гаргажа байхада, шадалаараал ажаллаха ёһотойбди. Гүүртымнай малшад 237 буруу хашарагуудые хаража байдаг. Эдэнээ заахашье тураангүй ондо оруулха хүсэлэнтэйбди, — гэжэ коммунист Мункоюв хөөрэнэ.

Энэл даа, «Коммунизм» колхозой нэгэ малшанай үгэнь. Тус колхоздо габшагай залуушуул олон. Танилсабди. Аха нютагтаа түрүү ябаһан залуу һаалишан Валя Убушееватай! Хайнаг үнеэдые харууһалдаг юм. Жэлэй эхинһээ хойшо 12 мянга гаран килограмм һү һаажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Мүрысөөндэ ходо түрүүлжэ, амжалта дээрээ үшөө амжалта туйлахыень энэ һаалишанда хүсэебди.

Удахагүй шэнэ жэл гарахань. Ажалша Аха нютагайхид 1964 ондо баһал амжалта асарха байха. Орон дотороо ерээдүйн һаруул һайхан — коммунизм байгуулалсажа байхадаа урмашаха ёһотой ха юм даа.

Д. ДУГАРОВАЙ
фото текст.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

МОНГОЛОЙ ШЭНЭ ХҮНҮҮДЭЙ ШЭНЖЭ

УУЖАМ һаруул таһалга. Эндэ олон зураг, схемэнүүд үлгөөтэй, үргэн ута стол дээгүүр элдэб маркын автомобильнуудай хэһэг, холбоо хэрэгсэлнүүд табяатай. Электрын элшын элбэг толондо эндэ һууһан эдиршүүлэй абьяастай, оролдон шармайһан шарай эли тодо харагдана. Шэмээгүй, тунгалаг һонор байдал оршоно. Иимэ байдалда университедүүдэй олохон профессорнүүдшье атаархамаар байхал ха.

Теэд бидэ университет соо бэшэ, бидэ Монголой шэнэ хото—Дарханда байгуулагдаһан жолоошодой үдэшын һургуулиин юрын нэгэ хэшээл дээрэ байнабди. Захагүй үргэн уужам дайдатай энэ орондо автомашина хэрэглэлгэ нилээд ехэ һуури эзэлдэг. Тиимэһээ жолоошодой кадрнуудые эндэ һурган бэлэдхэнэ.

Энэ һургуулиин түүхэ тон һонин, үльгэр жэшээ боломоор. Тус һургуули эдэ һурагшадай—Дархан хотын олон эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй, барилгашадай, эндэхи госхозой болон хүдөө ажахын арадай нэгэдэлэй малшадай өөһэдынь эдэбхи үүсхэлээр байгуулагдаа. Эдэнэрые һургадаг багшань—совет жолоошо, Москва шадарай Мытищи городой В. И. Гуков. Энэ хүн долоон хоногто гурба удаа һайн дураараа, олониитын ажалай ёһо гуримаар хэшээлээ ябуулна.

Дарханай шэнэ барилга дээрэ хэдэ мянган хүн ажаллана. Энэ хадаа урдань үлэ мэдэгдэхэ байһан жаахан Хараа голой эрьеэр ябажа үзэһэн хүн бүхэниие гайхуулха байха. Тус барилгын һалбари бүхэндэ забһар зайгүй болотор табигдаһан машина техникэ ажаллана. Мүнөөдэрэй Дархан хотын байдалые холоһоо харахада, үдэрһөө үдэртэ үндэр өөдэ үргэгдэжэ байһан заводууд болон предприятинуудай барилга дээрэ ажаллагша мантан томо кранууд эли тодо харагдаха. Угаа ехэ энэ барилга гансахан эндэхи газар ороной байдалые хубилгана бэшэ. Харин ажабайдал тухай хүүшанай, ойлгомжые һандарган, барилгашадай ухаан бодолдо шэнэ байдалые нэбтэрүүлэн, бүри һайхан һаруул ерээдүйдэ зоригжуулна.

Барилга дээрэ эдэбхи үүсхэл схэтэйгээр ажаллагша монгол,ород, чех, поляк хүнүүдые харахадаа, эндэхи промартелиин худалдагшаар ажалладаг тиимэшье залуу бэшэ Ц. Жамсаранжав өөрынгөө үнгэрһэн үсын ажабайдалые дахин дахин бодожо үзэбэ. Энэ хүнэй нюдэн дээрэ нютагаархинайнь ажабайдал тад ондоо болон хүгжэнэ ха юм. к

«Манай үсөөхэн айл хотоной ойрохоно ехэ барилгын ябуулагдажа байхада, — Жамсаранжав хөөрэнэ,—энээндэ өөрынгөө хубитые оруулха дура хүсэл минии досоо түрэжэ, жолоошын һургуулида орохо мэдүүлгэ үгэһэн байгааб. Теэд тус һургуулида орохо дуратайшуул ехэ олон байһан тула тэдэнэй дундаһаа эрхимүүдыень шэлэжэ, 70 хүнһөө 54-ые абахадань, тэдэнэй тоодо би абтаһан байгааб.

Түрэл хотымнай барилга түргэн бүтээгдэжэ, айл бүхэн һэеы гэрһээ һаруул һайхан шулуун байшангуудта орохын тула, минии Монгол орон социализмда түргөөр алхалан дабшахын тула би өөрынгөө үнэн зүрхэнһөө туһалалсахые хүсэнэб».

Тус һургуулида һуралсагша, ревсомолой гэшүүн, 24 наһатай эмэгтэй Сайн-Үлзытэй багша В. И. Гуков бидэниие танилсуулба. Энэ басаган городой прокуратурада машинын бэшээшээр ажаллана. Теэд саарһан дээрэ һууханы энэ залуу шииираг эхэнэртэ даншье туһагүй һанагдаха байгаа ха. 1959 ондо шэнэ газар элдүүрилэлсэхээр Дархан нютаг ерэһэн 500 ревсомолшуудтай эндэ ерэһэн юм. Тэрэнэй түрэһэн нютаг—Монгол оронойн баруун захаар — Хобдо аймаг. Алар тэрэ холын хизаарһаа партиин болон ревсомолой уряалаар ерэбэ. Эндэ комбайнерай мэргэжэл шудалаад, 1960 ондо түрүүшын ургаса хуряалсаһан намтартай, энэ басаган.

— Мүнөө автомашина жолоодохо мэргэжэлдэ һурахам. һүүлээрнь хаража үзэе даа, басагад, хүбүүдэй алиниинь машина барихадаа бэрхэ байгшааб, — гэжэ Сайн-Үлзы ярина.

Һурагшад болон багшатай амар мэндэ, амжалта түгэс ябахые бэе бэедээ хүсэлсэн юрөөжэ, бидэ саашанхи замдаа мордоходоо, Монгол орондохи социализм байгуулгын хэрэг найдабаритай хүнүүдэй гарта байна гэдэгтэ батаар этигэн, согтой хүхюун ябаа бэлэйбди.

Геннадий Гавриленко,
ТАСС-ай корр.

Улаан-Баатар.

Монголой үргэн талада. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

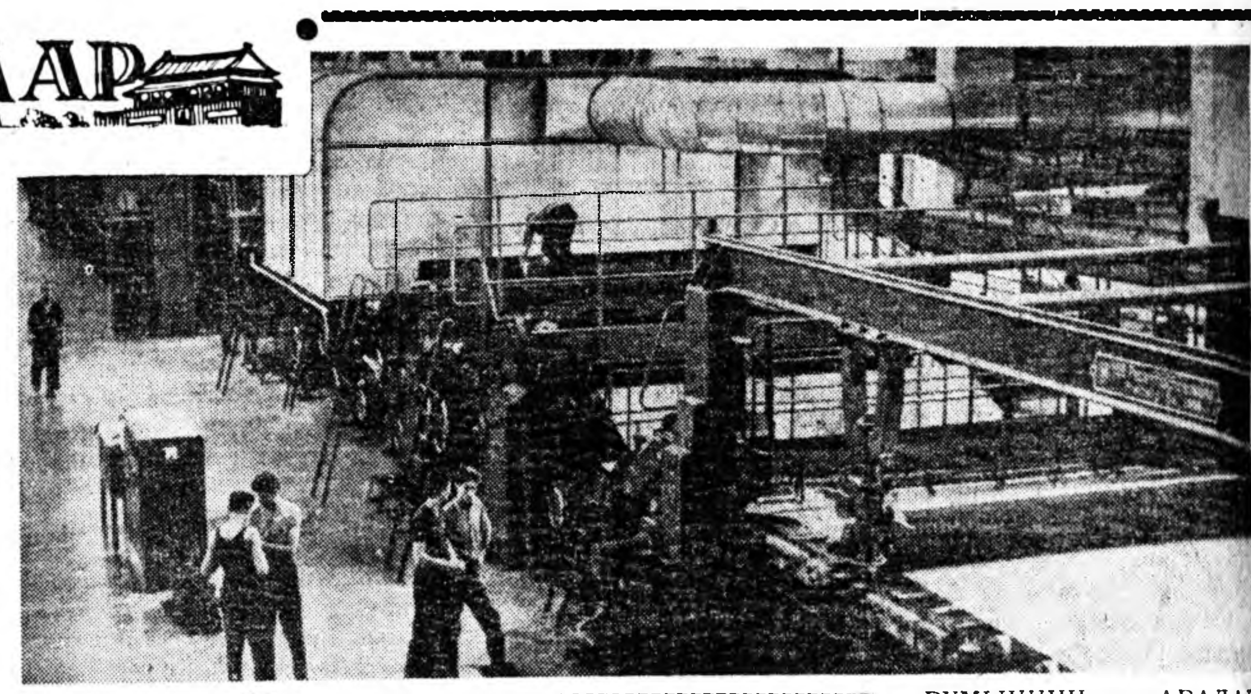

РУМЫНИИН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. **Бранла шадарай Кишканида орон доторхи эгээн томо Дунайска целлюлозно комбинат баригдажа байна. Энэ комбинат Экономическа харилсан туһалалсалгын Советтэ ородог дүрбэн ороной—ГДР-эй, Румыниин, Польшын, Чехословакиин хүсөөр баригдана. Тэрэнэй зарим предприятинуудынь ашаглалгада үгтэнхэй. Зураг дээрэ: цехүүдэй нэгэн соо. Эндэ ГДР-һээ асарагдаһан машинанууд.**

ЧТК-гай — ТАСС-ай фото.

РНР — 700 ШЭНЭ КИНОТЕАТР

Үбэлэй сагта Румыниин хүдөө нютагуудаар гэгээрэл болбосоролой хүдэлмэриин халуун хаһа саг эхилдэг. Агротехническэ һуралсал, литературна вечер, лекци, уран һайханай бүлгэмүүдэй конкурс, залуушуулай һайндэр, кинофестиваль гэхэ мэтэ хүдөө нютагуудта үнгэргэгдэдэг хэмжээ ябуулгануудай зарим тэдынь болоно.

Кинодо дуратайшуул илангаяа хүдөөдэ угаа олон юм. Хүдөө нютагуудай олон айлнууд һүүлэй жэлнүүдтэ телевизортэй болобошье һаань, кино харагшадай тоо үсөөрнэгүй, улам нэмэжэ байдаг Мүн кинотеатрнуудшье олоор баригдана. Энэ жэл хүдөө нютагуудта 700 шэнэ кинотеатр нээгдэбэ.

БНР — ХУРЯАНГЫ БОЛГАР ЭНЦИКЛОПЕДИ

Хуряангы болгар энциклопедиин нэгэдэхи том барлагдан гараба. Дэлхэй дээрэ боложо байһан ниитын, политическэ, социальна хубилалтанууд—капитализмын үмхирэлгэ, дэлхэйн социалис байгуулалтын мандалга, колониальна ёһо гуримай бутаран уналга, шэнэ гүрэнүүдэй бии болголго, эрдэм, техникэ, соёл болбосоролой хүгжэлтэ тус зохёол соо толилон харуулагдаха юм.

Экономикын, соёлой талаар ороной дэбжэлтэ, болгар арадай национально-сүлөөрэлгын, революционно тэмсэл, түүхэтэ газарнууд болон памятнигууд ном соо бага бэшэ һуури эзэлнэ. Болгариин Арадай Республикын социализм байгуулха талаар туйлаһан амжалтануудта тусхай анхарал хандуулагдана. Хэдэн зуун жэлэй туршада болгар арадай хүршэ арадуудтаяа харилсадаг байһан харилсаан, болгар—ород,ород—болгар арадуудай хоорондохи холбоон, Болгариин политическэ, культурна хүгжэлтэдэ тэрэнэй нүлөөн гэхэ мэтэ асуудалнууд тодорхойгоор харуулагдана.

К. Орлова,
ТАСС-ай корреспондент.
Софи.

ГДР — ЛИТЕРАТУРНА ШАНГУУД

Сүлөөтэ немец профсоюзуудай нэгэдэлэй Берлиндэ болоһон VI съезд дээрэ 1963 оной литературна шангууд соносхогдоо. ГДР-эй профсоюзуудай центральна правлени жэл бүри эгээн эрхим зохёолнуудые тэмдэглэдэг заншалтай.

Уран зохёолшод Макс-Вальтер Шульц, Гейнц Кноблох, Вернер Шмоль гэгшэд, мүн Герлиц городой булад шудхадаг заводой хүдэлмэришэдэй кружогой хамтын зохёол, Карл-Маркс-Штадтын Соёлой байшангай кружогойхидой хамтын зохёол дээдэ шанда хүртэлсөө.

ДЕФА СТУДИИН ТҮРҮҮШЫН ТУРШАЛГА

Лейпцигэй ДЕФА студи фильмүүдые дабтан гаргадаг юм. Телевиденеэр дамжуулха 16 миллиметрэй түрүүшын фильм тус студяар немец хэлэн дээрэ дабтан гаргагдаба.

Е. Башмачников,
ТАСС-ай корр.

Буряад хэлэн дээрэ гараһан түрүүшын газетэ

42 жэлэй саада тээ, 1921 оной декабриин 20-до зүүн талын буряадуудай түрүүшын ниитын газетэ гаргагдажа эхилһэн байна. Газетэ Шэтэ хотодо хэблэгдээ. Тэрэ хадаа ДВР-эй (Алас-Дурнын буферна республикын) Буряадай автономито областиин Управлениин орган байһан. «Шэнэ байдал» гэжэ тэрэ газетэ 1923 оной август хүрэтэр гаргагдаһан байна. Тэрэ газетын һүүлшын номер Дээдэ-Үдэдэ (Улаан-Үдэ) гаргагдаа.

«Шэнэ байдал» газетын бодото редактор Иннокентий Порфирьевич Малков байһан юм. Малков Сэлэнгын аймагта түрэһэн, монгол хэлэ бэшэг заадаг багша байгаа. Тэрэ хадаа һүүлшэг багай буряад эхин һургуулиин учебнигүүдэй түрүүшын авторнуудай нэгэн, «Бурят-Монгол үнэн» газетын редактор И. П. Малков һүүлшынгээ жэлнүүдтэ Буряадай гүрэнэй хэблэлэй газарые даагшаар хүдэлөө. 1925 ондо тэрэ наһа бараһан юм.

Буряад хэлэн дээрэ газетэ гаргаха тухай шиидхэбэри үшөө 1921 оной декабриин 1-дэ абтаһан байна. «Шэнэ байдал» газетэ хоёр долоо хоноод нэгэ дахин хэблэгдэн гаргагдажа байха гэжэ шиидэгдэһэн байба. Гэбэшье газетэ тогтоогдоһон болзортоо гаргагдажа шадагдаагүй юм. Хэды тиигэбэшье Буряадай түрүүшын ниитын тэрэ газетэ большевигүүдэй партиин ленинскэ национальна политикэ, Совет засагай декредүүдые, ДВР-эй правительствын шиидхэбэринүүдые хүдөө нютагуудай буряад зоной дунда нэбтэрүүлхэ талаар бага бэшэ хүдэлмэри ябуулһан байна.

Газетэ буряад нютагуудай арад зоной байдал өөрынгөө хуудаһануд дээрэ үргэнөөр толилоо. Тиихэдээ буряад зониие газар тарялангай ажал эрхилэлгэдэ һургадаг байгаа. Энэ асуудалда газетэ ехэ анхарал хандуулһан байна. Жэшээлхэдэ, газетын 1923 оной июлиин 15-най номерто иигэжэ бэшэгдэнхэй: «Ород тарясшадай жэшээгээр Агын болон Хориин аймагуудай буряад зон мал ажал үсхэбэрилхынгөө хажуугаар тарян ажал эрхилдэг болоо».

«Шэнэ байдал» газетэ олохон статьянууд дотороо шажан мүргэлэй хорото хойшолонгуудые элирүүлэн бэшэһэн байха юм. Газетэ ламанар болон тэдэнэрэй ябуулдаг хархис хэрэгүүдые бодото баримта дээрэ элиршэлэн харуулдаг байгаа. Тиихэдээ 1922 оной майн 8-най номерто иигэжэ бэшэгдэһэн байна. «Байгалай үмэнэдэхи Сүүбэл болон Агын дасан гэжэ хоёр томохон дасангуудта һүзэгтэн зоной жэл соо үргэһэн үргэл 30.000-һаа 100.000 түхэригтэ хүрэһэн байна».

1922 оной май һарада газетэ долоон хоног бүхэндэ 1000 хэһэг тиражтайгаар нэгэ удаа хэблэгдэдэг болоһон байха юм.

Мих. Спектор.

Сценэнүүд

Вл. ПЕТОНОВ.

ХОЙРОГ ДАРГА

ХАМААДАХА НЮУРНУУД

1. Дарга—бүдүүн, тарган хүн,—40 наһатай.
2. Хэрэгтэй хүн—яруу, 30 наһатай.

Үргэн кабинет. Дундань стол. Дээрэнь телефон, элдэбын саарһанууд дэлтээтэй. Үүдэ тоншон орожо ерэнэ, энэ хэрэгтэй хүн.

ХЭРЭГТЭЙ ХҮН: Орожо болоно гү?

ДАРГА: Болохо даа. (Столһоо бодоод, өөрөө ерээд, илдамханаар гарыень барин, хажуудаа һуулгана).

— Сайн, сайн. Һуужа хайрлыг. Зай, та, намда хэрэгтэй гүт? Аргааханаар, аргааханаар. Һуухадажа һуугты, мэгдэнгүй. (Телефоной трубка абажа хонходоно).

— Хэн бэ? Аа, Дагбабши? Мэндэ! Зай, һонин һорьмоймнай? Үгы гэжэ гү? Зай, болиишш даа, юун һонигүй байдаг һонин хүн гээшэбши? Намдашье... Үгы хэбэртэй. Амаралтынгаа үдэрые хаана үнгэргөөбши? Тэндээ гү?.. Зай, зай... хөөрыш даа, яагаа һонин юм... Харыш... үнөөхиш тэндээ байгаа һэн гү... Юун тухай хөөрэлдөө һэмта?.. Зай, зай, хожом хонходуужам. Зай гү? Намдаш ажал гэжэ ехэ даа. Үдэр хоолоходоо хэлсүүжэмди, зай, амараар... (Трубкаяа табяад, тэрэ хүндэ хандана).

— За, хүндэтэ нүхэр... Шагнажа байнаб. Намдал хэрэгтэй һэн гүт? Хөөрэгтылши даа. Аргааханаар, аргааханаар, мэтдэнгүйхэнөөр. (Дахяад хэндэшьеб хонходоно.

— Алло! Ши гүш? Привет! Билдяа, биб гэнэм. Би... Танихаяа болёогши? Жаалдамар, би... Зай, зай... Тиим... Вот, вот... һананагша... Вот, вот... (Энеэнэ). Зай, һонин һорьмоймнай? Үгы гэжэ гү? Зай, болилши даа, юун һонигүй байдаг һонин гоохон гээшэбши?.. Зай, зай... Бэе гэмгүй гү? Амаралтын һүүлээр хүшэд гээд байгаа ёһотой. Бишни байтараа хонходуужам, зай гү, мухамни. Болиишш даа... намда гомдожо болодоггүй юм шуу. Тиимэл гүб даа. Шортоош. Аа?.. Намда гомдожо шортоош гэнэм даа. Зүб, зүб... Мухамни, хүлеэхэдэжэл һуугаарай, зүү?.. Зай, хожом хонходуужаб, зай гү? Намдашни ажал гэжэ үдысөө (хоолойгоо заажа)... ехэ гэнэм. Ушархадаа хэлүүжэм. Үдэшэ болотор, зай гү? Болиишш даа, инагни. Таалаха шадалтай һаа, таалажархиха һэм. Мм... (таалана). Зай, уулзатараа баяртай. Адью, крошка. (Трубкаяа табяад, оротшо хүнэй урдаһаа хёлойжо харана).

— Хүлисэгты. Ажал гээшэ... аргагүй юумэн байна даа. Теэд яахабши даа... Иигэд гэжэ байгаад ажалдаа дүршэнэ ха юмбибди даа... Эдир наһан иигээд лэ үнгэршэнэ хаяан гэжэ нэгэ поэт хэлээ һэн... Зүб лэ хэлээ ха гэжэ би һанажа байнаб. Та юун гэжэ һананат?

ХЭРЭГТЭЙ ХҮН: Минииишье һанахада, зүб хэбэртэй байна... Би... нэгэ хэрэгээр ябаһан аад... тэрэниием хараа һэн гүт?

ДАРГА: Зүб, зүб. Ойлгомтор зонтой хөөрэлдэхэ дуратай аад, тэсэдэггүйб оройдоо. Нээрээшье, иигэхэдэжэ ябаһаар, мэдэнгүй үтэлшэхэ саг ерэшэдэг. Наһан гэжэ ябажа байна. Байза, юун гэжэ дуун бии бэлэй. Байза. Вот.

Алтаншье байгаад
Аярдаг даа.
Залуушье ябаад
Үтэлдэг даа...

Вот. Зай, хүлисэл танһаа гуйха байнам.

ХЭРЭГТЭЙ ХҮН: Гэмгүйл даа. Юун хүлисэл гуйха зомта? Харин би танһаа өөрөө хүлисэл гуйхам... Тэрэниием түргэн харалсаал һаатнай...

ДАРГА: Зай, хүндэтэ нүхэр. Шагнажал байнаб. Хөөрэгтылши даа. Аргааханаар, аргааханаар, мэгдэнгүйхэнөөр, зай гү?

Хүлисэгты... Үшөө нэгэ газарта хонходожорхифуу. Һуужал һуугты. (Дахяад хонходоно. Тиигээд трубкаяа хаяна).

Фу! Дамбаевичта хонходоходом—шортоо. Телефониинь ото хангиржа байдаг. Телефоноор ажалаа бүтээдэг нэгэ зариман гэжэ үшөө биил хаш даа. Отол хөөрэлдэжэ байдаг. Телефон дээрэ һуудат хүн бэшэ аабза?!

ХЭРЭГТЭЙ ХҮН: Зүб лэ мүнөө хэлэбэт, нүхэр дарга! Өөрынгөө толгой дээрэхи хандагай хараагүй аад, хүнэй толгойдохи бөөһэ харабат. (Хүшэтын наана гаража ерээд).

Үргэн кабинет. Орохош
мэндэшэлээд,
Урдаһааш дарга хараха гэтээд,
Хэрэг тухайгаа хөөрэхэш
тэрээндээ,
Хэрэгсээн анхарангүй зобоохо
тэндээ.
Һүүлэй һүүлдэ һөөлдэнгээр:
— хожом...
Һаруул гэрһээнь гарахаш түргөөр.
Сагууд үнгэрхэ, мүнхэдөө ошон,
Шинии хэрэг байрадаал үжэһөөр.
Абяагаа хатаад ябаха эрхэгүйб.
Алдарта парти маниие һургаа,—
Үнэн сэхые хэлэхэеэ хирэхэгүйб,
Айхаб уладһаа үбшыень нюухаа.
Байдалдамнай ходо ушарна жэжэ,
Буруу юумэнүүд мүнөөшье олоор.
«Шоно
шүдөөр
зулгааһайб
бюрократизмые!» — гэжэ
Шүлэгтөө поэдые дабтахам мүнөө.

Хүшэгэ.

ХИЛЫН САА НАҺАА

Кипр ООН-до гомдол бариба

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 26. (ТАСС). Кипрэй дотоодын хэрэгүүдтэ Турциин хамааралсажа байһые буруушааһан гомдол Аюулгүйн Советтэ барихыень Кипрһээ ООН-ой дэргэдэ байдаг түлөөлэгшэдэ президент Макариос даалгаа гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентство Никозиһоо мэдээсэнэ.

Буруушаалга мэдүүлһэнэй шалтагаан гэхэдэ, Турциин сэрэгэй самолёдууд декабриин 25-да Кипрэй газар дээгүүр ниидээ, тэрэшэлэн Турциин сэрэгэй частьнууд Кипрэй ниислэл Никозидо оруулагдаа гээд агентство заана.

АНГЛИИН ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТЕРСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

ЛОНДОН, декабриин 26. (ТАСС). Пресс Ассошиэйшн агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министерство иимэ мэдүүлгэ толилоо: «Нэгэдэмэл королевствын, Грециин болон Турциин сэрэгүүд Кипртэ байдаг юм. Эдэ сэрэгүүд Англиин командовани доро байдаг. Буудалдаа зогсоохо, амгалан байдал һэргээхэ зорилгоор тус сэрэгүүдэй туһаламжа үзүүлхэ тухай дурадхалые Кипрэй Республикын правительство зүбшөөгөө».

Хамаатай дүрбэн талын правительствануд нэгэн доро иимэ мэдүүлгэ хээ. Энэ түсэб Англиин зүгһөө дурадхагдаа, тиигээд нүгөөдэ гурбан оронуудынь дэмжээ гэжэ мэдээжэ болоһон байна.

Англиин бомбардировщик Никози дээгүүр ниидэбэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 26. (ТАСС). Англиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй «Канберра» түхэлэй бомбардировщик «тагнуул хэхэ» зорилгоор мүнөөдэр Никози дээгүүр ниидээ гээд Англиһаа Кипртэ байдаг агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Энээн тухай ЮПИ агентствын корреспондент Никозиһоо мэдээсэһэн байна.

Кипртэхи байдалые НАТО-до зүбшэн хэлсэбэ

ПАРИЖ, декабриин 26. (ТАСС). НАТО-гой советдэ ородог саг үргэлжын түлөөлэгшэдэй онсо яаралтай заседани үсэгэлдэр эндэ боложо, Кипртэхи байдалые зүбшэн хэлсээ.

Йеменэй МИД мэдүүлгэ хэбэ

КАИР, декабриин 26. (ТАСС). Адендэхи байдалай шахардуу болоһонһоо уламжалан, Йеменэй гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдүүлгэ толилжо, хүнэй эрхые болон ООН-ой уставые хэрэгсээнгүйгөөр Англиин колониальна засагаархидай Адендэ зэрлиг муухай ааша гаргалгые зогсоолгохыень бүхы эб найрамдалда дуратай оронуудые болон Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациие уряалаа.

Урма хүхюугүй рождество

ОТТАВА, декабриин 26. ТАСС-ай корреспондент А. Жигулев иигэжэ дамжуулна:

«Рождестводо саһан ороһой гэжэ хүдэлмэригүйшүүл бурханда мүргэнэ. Саһанай ороо һаань тэдэнэр саг зуурын хүдэлмэритэй боложо шадаха байгаа» гээд «Торонто дейли стар» газетын корреспондент Дж. Линн бэшэнэ. Зол хубигүй хүнүүдые байгаалиин хайрлаһан шэнги ушар тохёолдоо. Канадын городуудай үйлсэнүүдтэ эдэ үдэрнүүдтэ саһан ехэ. Теэд үйлсэнүүдэй саһа арилгаха хүдэлмэри Канададахи 300 мянган хүдэлмэригүйшүүлэй тон үсөөхэндэнь хүртэһэн байна.

Оквилл городой гэр байрагүй, 60 наһа хүрэһэн модошо дархан Уильям Мейбери хэдэн олон неделиин болон һарын турша соо ажал хүдэлмэри бэдэрээ. Гал түймэр сарадаг станциин хаягдаһан байшан соо хонодог байгаа. Тэндэ хонохыень полициинхид хорёо. Ядахын сагта дулаан байха гэжэ бодоод, түрмэдэ хаахыень тэрэ гуйһан байна. Тэрэниие түрмэдэ һуулгаагүй, юуб гэхэдэ, гэмтэ ябадал хээгүй ха юм. Тиихэдэнь гэм хэхэ гэжэ шиидээд, архи уужа, һогтуу болоһоноойнгоо һүүлээр хэрэлдээ наншалдаа үүдхээ. Тиихэдэнь судья 30 үдэрэй болзороор тэрэниие түрмэдэ хаахаар дары ябуулһан байха юм. Рождествое дулаан газарта үнгэргэхэш гэжэ гэр байрагүй Мейберидэ судья хэлэһэн байха юм.

Зүгөөр ажал хүдэлмэритэй, гэр байратай канадынхидай нилээд олониинь шэнэ жэлэй урдуур хүхюутэй баяртай бэшэ байна. Энэ жэлдэ эдеэ хоолой зүйлнүүдэй сэн дахяад хүндэрөө, байрын түлөөһэн дээшэлээ. Тиихэдэ Канадын газар дээрэ Америкын ядерна зэбсэг байрлуулха болзорой ойртожо байһанда тэдэнэр бүри ехээр һанаагаа зобоно. Ядерна зэбсэгүүд США-һаа шэнэ жэл хүрэтэр эндэ асарагдаха бээзэ гэжэ Канадын оборонын министр Хеллиер мэдээсэһэн байна.

«Би ехээр һүрдэн айнаб» гээд, энээнтэй дашарамдуулан, Торонто городто һуудаг Джон Боуман нютагай газетэнүүдэй нэгэндэ бэшэнэ. Диилэнхи олонхи канадынхидай һанамжые элирхэйлхэ зуураа, ядерна зэбсэг хуряахын түлөө хүдэлөөнэй түлөөлэгшэ Кен Вудсворт иигэжэ мэдүүлнэ: «Америкын ядерна зэбсэг бидэнэр хүлеэн абаха ёһогүйбди. Ядерна туршалгануудые хорихо тухай Москвагай договорые бидэнэр дэмжэхэ ёһотойбди. Энэ договор буу зэбсэг яаралтайгаар түхсэрхэеэ болихо шэнэ арга боломжо олгоно».

Мүргэлэй орондо демонстраци хэбэ

РИМ, декабриин 26. ТАСС-ай корреспондент А. Красиков иигэжэ дамжуулна:

Италиин урда талын Калабри гэжэ областиин хахадаар хүдэлдэг таряашад «Рождествое тэмсэл хэжэ үнгэргэхэ» гэжэ шиидэһэн байна.

Үсэгэлдэр болон мүнөөдэр Италида гүрэнэй һайндэр гэжэ тоологдодог юм: эдэ үдэрнүүдтэ эмхи зургаанууд, предприятинууд хаалтатай, газетэнүүд гарадаггүй, имагтал шажан эрхилэгшэд сүмэнүүдэйнгээ хонхонуудые сохижо, һүзэгтэниие дуудадаг. Зүгөөр Италиин ажалшад шажан мүргэлэй асуудалда һаналаа табидаггүй, харин ажаһуужа байһан энэ газар дээрээ һайн байдалтай болохые хүсэдэг.

Калабриин хахадаар хүдэлэгшэд тэрэ нютагтаа «булюу һайн байдалтай» гэжэ тоологдодог: помещигүүдэй зоргоороо аашалалдалгаһаа хуби заяанайнь бүрин дулдыдадаг хэдэ мянган батрагуудһаа ямар илгаатайб гэхэдэ, хахадаар хүдэлэгшэд олон жэлэй болзороор баталагдаһан договорнуудай ёһоор хүдэлмэреэр заатагүй хангагдадаг юм. Помещигүүдһээ элдүүрилхын тулада абаһан газарнуудынь 1933 оной хуулиин ёһоор эсэгэһээнь хүбүүндэнь, ахаһаань дүүдэнь дамжуулан үгтэдэг, газарай энэ участок дээрэһээ тэдэниие зэдынь өөһэдынгөө һанаашаар намнаха эрхэгүй юм. Гэхэтэй хамта хахадаар хүдэлэгшэд газар дээрэһээ суглуулжа абаһан ургасынгаа 80 процентыень тус хуулиин ёһоор помещигүүдтэ үгэдэг, тиихэтэй хамта полевой хүдэлмэри үнгэргэлгэһөө зайсан ошохо эрхэгүй юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Калабриин хахадаар хүдэлэгшэдэй (эндэ тэдэниие «колонистнууд» гэжэ нэрлэдэг) байдал тэсэхын аргагүйгөөр муудаа. Ургасын багаар абтадаг, помещигүүдэй бүри шангаар дарладаг болоһонһоо уламжалан, хэдэн зуун таряашад болон тэдэнэй бүлэнэрынь үгырэн доройтожо, газараа хаян, холын Хойто Италиин промышленна городуудаар ошожо, хүдэлмэри бэдэрхэ баатай болоно. Үлэгшэдынь тэмсэл хэхэ зам шэлэн абаһан байха юм. Тэдэнэр Рождествогой үдэртэ сүмэнүүдтэ ошожо мүргэл хэхын орондо, нютагай католическа священнигүүдэй номнолые хэрэгсээнгүйгөөр, областиин центрэй—Реджо-Калабри городой гол талмай дээрэ ерээ. Эндэ католическа сүмын байшангай үмэнэ таряашад хүсэтэ ехэ манифестаци үнгэргөө. Энэнь «Газарые элдүүрилэгшэдтэнь үгэхэ! Помещигүүдэй газар эзэмдэлгые үгы хэхэ!» гэһэн уряатайгаар үнгэрөө.

Конгын шэнэ премьер-министр

ПАРИЖ, декабриин 24. (ТАСС). Паскаль Лиссуба Конгын Республикын (Браззавиль ниислэлтэй) премьер-министрээр томилогдоо гээд Франс Пресс агентствын корреспондент Браззавильһаа дамжуулна.

Паскаль ЛИССУБА

Конгын премьер-министр Паскаль Лиссуба 1931 ондо түрэһэн юм. Тэрэ Сорбоннско университет дүүргэнхэй, науканuудай докторой нэрэ зэргэтэй болонхой юм. Массамба-Дебай саг зуурын правительствада газар тарялангай министрэй тушаал даадаг байгаа.

Турциин шэнэ правительство

АНКАРА. Арадай-республиканска партиин ударидагша Исмет Иненю шэнэ кабинедэй—1960 оной майн 27-до гүрэнэй урба ын болоһонһоо хойшонхи үе соо байгуулагдаха гурбадахи коалиционно правительствын гэшүүдэй списогые президент Гюрсельдэ дамжуулаа. Арадай-революционно партиин түлөөлэгшэд, бэеэ даанхайшуулай зүгһөө дүрбэн хүн правительствын составта ороно. Национальна оборонын министрэй тушаалые Ильхами Санджар, дотоодын хэрэгүүдэй министрэй—Орхан Озтрак, финанскын министрэй—Ферит Мелен гэгшэд дааха болоо. Ферудун Еркин шэнэ правительствада гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаалые дахяад дааха болоо.

Премьер-министрэй орлогшын болон гүрэнэй министрэй тушаалые Кемаль Сатыр дааха юм. Шэнэ правительствадахи бүхы гол тушаалнуудые арадай-республиканска партиин гэшүүд даана.

(ТАСС).

Адендэхи байдал бүри шахардуу болоно

КАИР, декабриин 26. (ТАСС). Адендэ Англиин засагаархидай 5.000 хүниие һаяхан арестовалһанһаа хойшо эндэхи байдал бүри шахардуу шанга болоо. Арестовалагдаһан хүнүүдые сүлөөлхэ захиралта верховно комиссарай үгөөгүй һаань, ойрын 24 часай турша соо Аденэй правительство тушаалһаа бууха гэжэ тэрэ Адендэхи Англиин верховно комиссарта уридшалан һануулаа.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд.

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни — 47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического — 24-74, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 38-30, информации — 32-74 и переводов — 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00611. Зак. № 7124.